

מדינת ישראל
המשרד להגנת הסביבה
אשכול תכנון ופיתוח בר קיימא

ביצוע החלטת ממשלה בנושא

ממשלה ירוקה

ייעול התפעול של משרדי הממשלה

מוגש לממשלה

יולי 2011, תמוז תשע"א

מדינת ישראל

המשרד להגנת הסביבה
אשכול תכנון ופיתוח בר קיימא

ביצוע החלטת ממשלה

בנושא

ממשלה ירוקה ייעול התפעול של משרדי הממשלה

מוגש לממשלה

יולי 2011, תמוז תשע"א

דוח זה הוכן ע"י אשכול תכנון ופיתוח בר קיימא במשרד להגנת הסביבה

ייזום והנחיה:

גלית כהן, סמנכ"לית בכירה לתכנון ופיתוח בר קיימא

כתיבה ועריכה:

רותם שמאי, מרכזת מדיניות ארוכת טווח; ליאור רגב

מקורות:

דיווחי משרדי הממשלה וחברות הייעוץ המלוות אותם בתהליך יישום ההחלטה

הפקה:

אגף פירסומים, מידע ואינטרנט

המשרד להגנת הסביבה

www.sviva.gov.il

תוכן העניינים

7	דבר שר
9	חלק א' - מערך יישום ממשלה ירוקה
9	מבוא
10	רקע להחלטת הממשלה
11	מערך היישום במשרדי הממשלה
	צוותים ירוקים במשרדים
	תהליך קביעת יעדי ההפחתה
	ליווי מקצועי למשרדים
	ליווי מקצועי לקריות הממשלה
14	פעילות לקידום ההחלטה מול החשב הכללי
	מנהל הדיור הממשלתי
	מנהל הרכב
	מנהל הרכש
16	מבקרי הפנים במשרדי הממשלה
16	הסברה והעלאת מודעות
17	פניה לגופים נוספים לאימוץ עקרונות החלטת הממשלה
18	חלק ב' - יישום ההחלטה במשרדי הממשלה
20	משרד המשפטים
22	משרד הרווחה
24	משרד התשתיות
26	משרד האוצר
28	משרד הפנים
30	משרד התרבות והספורט המדע והטכנולוגיה
32	המשרד להגנת הסביבה
34	משרד הבינוי והשיכון

36	המשרד לאזרחים ותיקים
37	משרד התעשייה המסחר והתעסוקה
39	משרד החינוך
41	המשרד לביטחון פנים
42	משרד החוץ
43	המשרד לשירותי דת
44	משרד התחבורה
45	משרד התקשורת
46	משרד הבריאות
47	חלק ג' - סיכום
52	נספח - נוסח החלטת הממשלה

תודות

ברצוננו להודות לאנשים הרבים במשרד להגנת הסביבה, חברי הצוותים הירוקים ומבקרי הפנים במשרדי הממשלה, החשכ"ל וצוותו, חטיבת נכסים רכש ולוגיסטיקה ומנהלי שלושת המנהלים (רכב, רכש, דיור) וכן לחברות הייעוץ המלוות, שתרמו לקידום ויישום החלטת הממשלה והשקיעו מאמצים רבים על מנת להבטיח שההחלטה תצא אל הפועל.

דבר השר

מאז נתקבלה החלטת הממשלה בנושא "ממשלה ירוקה" - ייעול התפעול של משרדי הממשלה בסוף שנת 2009, נרתמו מרבית משרדי הממשלה לקידום הנושא. בחינת פעילותם של משרדי הממשלה בשנת היישום הראשונה של ההחלטה, כפי שמוצגת בדו"ח זה, מעידה כי משרדי הממשלה הרימו את הכפפה ובשיתוף פעולה עם חברות הייעוץ המלוות אותם בחנו את נתוני הצריכה שלהם במגוון התחומים הנכללים בהחלטת הממשלה וגיבשו תכניות ייעול להפחתת הצריכה בכדי לשפר את ביצועיהם.

מאידך גיסא, בשנת 2010 לא הצליח אף משרד ממשלתי לעמוד בכל שבעת היעדים שנקבעו עבורו ועוד ארוכה הדרך להשגת היעדים הממשלתיים. תהליך איסוף הנתונים, הכנת תכניות, הקצאת הכספים ויישום ההמלצות אורך זמן. כך גם תהליכי הגברת המודעות בקרב עובדי הממשלה והובלתם לשינוי ההתנהגותי הנדרש. אי לכך, אין זה מפתיע שהתוצאות הנמדדות בדו"ח הראשון אינן מעידות על השיפור המיוחל. בנוסף על כך, על אף פעילותו הנרחבת של המשרד להגנת הסביבה להסרת חסמים ברמה הממשלתית ולקידום התייעלות המשרדים, טרם נפתרו חלק מן הסוגיות הרוחביות המקשות על היישום במשרדים והעבודה להסרת החסמים נמשכת.

אנו צופים כי דו"ח הביצועים ויישום יעדי ההפחתה של המשרדים לשנת 2011 יעיד על שיפור ניכר בביצועי המשרדים וייצג בצורה טובה את הפעילות הנערכת בשנה וחצי האחרונות. ברצוני להדגיש כי התייעלות בצריכת המשאבים יש חשיבות גם בנוגע לאופן השימוש בכספי הציבור בנוסף לתועלות הסביבתיות הכרוכות בהפחתת הצריכה. אני קורא לחברי לממשלה להמשיך ולקדם ביתר שאת את יישום ההחלטה במשרדיהם על מנת שממשלת ישראל תהווה דוגמה ומופת לציבור הרחב.

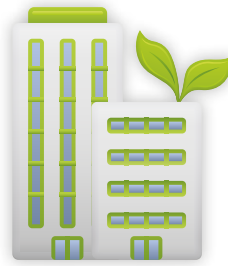
בברכה,

ח"כ גלעד ארדן

השר להגנת הסביבה

מבוא

בתאריך 13/12/09 אושרה החלטת ממשלה מס' 1057 בנושא "ממשלה ירוקה" - ייעול התפעול של משרדי הממשלה. ההצעה, שגובשה ביוזמת המשרד להגנת הסביבה, הוגשה לממשלה על ידי ראש הממשלה והשר להגנת הסביבה (נוסח החלטת הממשלה מופיע בנספח 1)

ההחלטה נועדה להעמיד את ממשלת ישראל ומשרדי הממשלה כדוגמא ומופת לתפקוד סביבתי, המשלב שיקולים של קיימות במסגרת הפעילות השוטפת של הממשלה. ההחלטה מבטאת מחויבות לשיפור מצב הסביבה בישראל, ולאיימוץ דפוסי ניהול והתנהגות יעילים ואחראים מבחינה סביבתית על ידי כלל ציבור עובדי המדינה ובכלל זה, העומדים בראש משרדי הממשלה.

החלטת הממשלה מגדירה שורה של יעדים כמותיים להתייעלות סביבתית, צמצום בצריכת משאבים ומעבר לשימוש במשאבים מתכלים.

ההחלטה הטילה על משרדי הממשלה יעדים לשיפור ב־3 תחומים עיקריים:

- הפחתה בצריכת משאבים - מים, חשמל ונייר.
- צמצום כמות הפסולת המיוצרת במשרד - בשלב הראשון נקבע יעד הפחתה בצריכת פחיות ובקבוקים.
- הגברת השימוש בחומרי גלם ממוחזרים / יעילים סביבתית - לדוגמא: שימוש בנייר ממוחזר, וכוסות חד פעמיות מחומרים מתכלים.

היעדים שנקבעו מהווים צעד ראשון וחשוב לקראת התנהלות יעילה ואחראית יותר מבחינה סביבתית. יעדי השיפור נקבעו לכל משרד בנפרד, ביחס לביצועיו טרם קבלת ההחלטה (על פי נתוני הצריכה הממוצעת בשנים 2008 - 2009), מתוך ההבנה כי לכל משרד שגרת פעילות שונה ולכן עליו להשתפר ביחס לעצמו. בנוסף התבססה קביעת היעדים גם על השוואת ביצועי המשרד לממוצע כלל ממשלתי. להלן פירוט היקף ההתייעלות השנתי הנדרש, כפי שהופיע בהחלטה:

היקף ההתייעלות השנתי הנדרש

שיעור ההפחתה הנדרש			המוצר בו נדרשת הפחתת הצריכה
צריכה גבוהה (לפחות 10% יותר מהמוצעת)	צריכה ממוצעת (עד 10% מעל או מתחת למוצעת)	צריכה נמוכה (לפחות 10% מתחת למוצעת)	
16%	13%	10%	נייר (צריכה כוללת)
2%	2%	2%	חשמל (צריכה ממוצעת למ"ר) *1
7%	5%	3%	מים (סה"כ צריכה)
11%	8%	5%	פחיות (סה"כ צריכה)
11%	8%	5%	בקבוקים (סה"כ צריכה)
	25%		שיעור שימוש בנייר ממוחזר
	25%		שיעור שימוש בכוסות חד"פ מחומר מתכלה

* שיעורי החיסכון הנדרשים בצריכת החשמל - בהתאם להחלטת ממשלה 4095 מיום 18/09/2008

החלטת הממשלה כללה התייחסות מיוחדת לנושא צי הרכב הממשלתי במטרה להפחית זיהום האוויר שמקורו בכלי רכב ממשלתיים. ההחלטה קבעה כי מרכזי מנהל הרכש לרכישת כלי רכב ממשלתיים יגדירו דרגות זיהום מקסימאליות לכל קבוצת כלי רכב, יבטאו עדיפות לכלי רכב חסכוניים בדלק. כמו כן נקבע כי מנהל הרכב ידריך נהגים ממשלתיים לנהיגה חסכונית בדלק.

עוד נקבע בהחלטת הממשלה כי משרדי הממשלה ידווחו למשרד להגנת הסביבה על פעילותם ועל שיעורי ההפחתה שהושגו. השר להגנת הסביבה ידווח לממשלה מדי שנה על עמידת משרדי הממשלה ביעדי ההחלטה. דוח זה מהווה את הדיווח הראשון לממשלה על יישום ההחלטה ועמידה ביעדיה. הטמעת החלטת הממשלה בתפקוד משרדי הממשלה תורמת לשימור משאבי טבע ואנרגיה, למניעת זיהום ולהפחתת מפגעים לסביבה, ובמקביל - לייעול תפעולי של הממשלה, לחיסכון בכספי ציבור, לעידוד הייצור והשימוש ב"מוצרים ירוקים" ולשיפור תדמית הממשלה.

רקע להחלטת הממשלה

מאז פורסם דו"ח ברונטלנד ב-1987, ובהמשך אימוץ אג'נדה 21 בועידת ריו ב-1992, גוברת המודעות בעולם לצורך להרחיב את תחומי ההתייחסות הסביבתית ואת מגוון הדרכים שבאמצעותם ניתן להתמודד עם המגוון ההולך וגדל של בעיות סביבתיות. בהתאם לכך, החל מראשית שנות ה-90 מקיימות מדינות רבות ברחבי העולם תהליך הקרוי Greening the Government. הרציונל בבסיס "הממשלה הירוקה" מצוי בכמה סיבות עיקריות:

- ייעול תפעולי של פעולות הממשלה - בטווח הארוך, הטמעת מהלכים סביבתיים בעלי הצדקה כלכלית מובילה לחיסכון בכספי ציבור.
- יצירת שוק - צריכה ממשלתית של מוצרים "ירוקים" תסייע ליצירת שוק בתחום הסביבתי. בכך, תתאפשר הגדלת תפוקות הייצור של מוצרים אלה ובהתאמה גם הורדת מחירים. הצריכה הממשלתית בתחום צפויה לעודד יצרנים לפיתוח מוצרים נוספים שהיו רלוונטיים לרכש הממשלתי. יתר על כן, פיתוח השווקים ייצור מקומות עבודה וצמיחה כלכלית במגזרים המספקים את סוגי המוצרים ה"ירוקים" שהממשלה צורכת.
- יישום בפועל של גישת פיתוח בר קיימא - הדגמת דרך ההתמודדות הנאותה עם האתגר הסביבתי בתחומי פעילות שונים, יוצרת איתות ומוכיחה את ההיתכנות לשאר המגזרים במשק.
- שיפור תדמית הממשלה בעיני העובדים והאזרחים.

- שימור משאבי טבע ואנרגיה, ומניעת זיהום ופגיעות סביבתיות אחרות (אוויר, מים, וכו'). תרומה למאמץ הכולל להפחתת הפגיעה הסביבתית בדורנו.
- הגברת היכולת (והלגיטימציה) לקידום רגולציה סביבתית - יישום מדיניות סביבתית ממשלתית והוכחת ההיתכנות לכך מחזקת את הלגיטימיות הציבורית להפעלת רגולציה סביבתית הדוקה יותר בישראל. ביישום ההחלטה הממשלה מגולמות תועלות מגוונות המתבטאות במישורים רבים:

תועלות סביבתיות

- שיפור איכות הסביבה מביא להקטנת המטלות שעל הממשלה לשאת בהם כגורם העליון המופקד על שמירת הסביבה.
- הקטנת הצריכה של משאבים טבעיים מביאה למיצוי איטי יותר שלהם ולהפחתת התלות ביבוא שלהם מארצות המקור.

תועלות תפעוליות

- הפחתת עלויות התפעול באמצעות שימוש יעיל יותר בחומרי גלם, במים ובאנרגיה והקטנת עלויות פינוי וטיפול בפסולת.

תועלות בריאותיות

- הפחתת הסיכון לעובדים בעקבות מעבר לשימוש בחומרים מסוכנים פחות.
- הפחתת החשיפה למזהמים מפחיתה את הנטל שעל הממשלה כגורם העליון המופקד על בריאות הציבור.

תועלות בירוקרטיות

- צמצום עלויות הנובעות מהתשומות העודפות המוקדשות לתהליכי אישור, בקרה וניהול תהליכים בעייתיים / גבוליים מבחינה סביבתית.

תועלות פוליטיות וחינוכיות

- שיפור תדמית הממשלה כגוף בעל מודעות סביבתית וראיה לטווח ארוך, מתן דוגמה לאזרחים ותושבים, תאגידים ומכלול החברה האזרחית.
- כעקרון מנחה, באמצעות ההחלטה, ביקשה הממשלה, כגוף המהווה את הסמכות הרגולטורית בתחום איכות הסביבה, להוות דוגמה לציבור בתחום זה. זאת, באמצעות קידום שיקולי קיימות ושילובם בפעילות השוטפת של התנהלות המשרדים.

מערך היישום במשרדי הממשלה

צוותים ירוקים במשרדים

לצורך יישום החלטת הממשלה, הוחלט כי בכל משרד ממשלתי ימונה צוות "ירוק" בראשות הסמנכ"ל למנהל, שירכז ויוביל את התהליך, יבצע מעקב אחר הנתונים, יפעל לשיפור מדדי הביצוע, ידווח למנכ"ל ויפעל בתיאום עם צוות המנכ"לים לפיתוח בר קיימא. הבחירה בסמנכ"ל למנהל לראש הצוות נבעה מכך שהתהליך הוא בעיקרו תהליך אדמיניסטרטיבי ותפעולי. עוד נקבע בהחלטה כי נציג כל משרד בועדת המנכ"לים לפיתוח בר קיימא ייכלל כחבר בצוות הירוק.

ב־4/1/10 פנה מנכ"ל המשרד להגנת הסביבה לכל מנכ"לי משרדי הממשלה בבקשה לפעול למינוי צוות ירוק עד 31/1/10.

כל משרדי הממשלה (למעט המשרד לעניינים אסטרטגיים ומשרד ההסברה והתפוצות אשר הכפיפו עצמם למשרד רה"מ לנושא יישום החלטת ממשלה זו), מינו צוותים ירוקים.

קביעת יעדי ההפחתה למשרדים

לצורך קביעת יעדי ההפחתה וקביעת ממוצע ממשלתי הונחו המשרדים להעביר דיווח על נתוני צריכה (חשמל, מים, נייר, פחיות, בקבוקים) לשנים 2008 - 2009.

מרבית משרדים העבירו נתונים: אוצר, הגנת הסביבה, בינוי ושיכון, בריאות, חוץ, חינוך, מדע וטכנולוגיה תרבות וספורט, משפטים, פנים, קליטת עליה, רווחה, תחבורה, תקשורת, רה"מ

משרדים שלא העבירו נתוני בסיס (עד חודש יוני 2010) חויבו ביעדי ההפחתה הגבוהים ביותר עבור כל אחת מהקטגוריות.

להלן טבלת יעדי ההפחתה של כלל המשרדים.

שיעורי ההפחתה שנקבעו למשרדי הממשלה

שם המשרד	יעדי הפחתה	נייר (מסה"כ צריכה)	חשמל (צריכה ממוצעת למ"ר)	מים (מסה"כ צריכה)	פחיות (מסה"כ צריכה)	בקבוקים (מסה"כ צריכה)																
							אוצר	אזרחים ותיקים	בטחון	בטחון פנים	בינוי ושיכון	בריאות	הגנת הסביבה	חוץ	חינוך	חקלאות	משפטים	פיתוח הנגב והגליל שיתוף פעולה אזורי	פנים	קליטה עליה	ראש הממשלה	רווחה
אוצר	13%	2%	3%	11%	11%	11%																
אזרחים ותיקים	16%	2%	7%	11%	11%	11%																
בטחון	16%	2%	7%	11%	11%	11%																
בטחון פנים	10%	2%	3%	11%	11%	11%																
בינוי ושיכון	16%	2%	7%	11%	11%	11%																
בריאות	16%	2%	3%	11%	11%	5%																
הגנת הסביבה	10%	2%	3%	11%	11%	5%																
חוץ	16%	2%	3%	5%	5%	5%																
חינוך	16%	2%	7%	11%	11%	11%																
חקלאות	16%	2%	7%	11%	11%	11%																
משפטים	16%	2%	3%	11%	11%	11%																
פיתוח הנגב והגליל שיתוף פעולה אזורי	16%	2%	7%	11%	11%	11%																
פנים	10%	2%	7%	5%	5%	5%																
קליטה עליה	13%	2%	7%	11%	11%	11%																
ראש הממשלה	13%	2%	7%	11%	11%	11%																
רווחה	10%	2%	7%	5%	5%	5%																
שירותי דת	16%	2%	7%	11%	11%	11%																
תחבורה	10%	2%	7%	11%	11%	5%																
תיירות	16%	2%	7%	11%	11%	11%																
תעסוקה מסחר ותעשייה	16%	2%	7%	11%	11%	11%																
תקשורת	16%	2%	7%	11%	11%	11%																
תרבות וספורט, מדע וטכנולוגיה	13%	2%	3%	11%	11%	11%																
תשתיות	13%	2%	3%	11%	11%	5%																

אין צריכה במשרד - הכוונה היא שהמשרד אינו רוכש מוצר זה.

מעבר לכך נקבע באופן גורף כל על כל משרדי הממשלה לשלב תחליפים סביבתיים על פי היעדים הבאים :

היעד הנדרש	המוצר בו נדרש שילוב תחליף סביבתי
25%	נייר ממוחזר (שיעור השימוש בנייר ממוחזר מתוך כלל צריכת הנייר במשרד)
25%	כוסות חד פעמיות עשויות מחומרים מתכלים (שיעור מתוך כלל צריכת הכוסות החד פעמיות במשרד)

ליווי מקצועי למשרדים

כחלק מתפקידו בניהול המהלך סיפק המשרד להגנת הסביבה ליווי מקצועי לכל משרדי הממשלה לצורך ביצוע ההחלטה. המשרד להגנת הסביבה שכר את שירותיהן של שלוש חברות ייעוץ, אשר נבחרו במכרז: חברת אורבניקס (בשיתוף עם חברת M&S ניהול קיימות), חברת זיו האפט, BDO (בשיתוף עם חברת דור עד קיימות), חברת אילן דורון - יעד ירוק (בשיתוף עם חברת גדיר הנדסה). להלן שיבוץ המשרדים והחברות:

אורבניקס	BDO	יעד ירוק
תקשורת	בטחון פנים	תיירות
חקלאות	תשתיות	מדע וטכנולוגיה תרבות וספורט
בינוי ושיכון	הגנת הסביבה	תחבורה
פנים	אוצר	קליטת עליה
ביטחון	ראש הממשלה	חוץ
רווחה	חינוך	בריאות
	תמ"ת	משפטים
	שירותי דת	רשות השידור
	גמלאים	
	פיתוח הנגב והגליל	

עבודת חברות הייעוץ מול משרדי הממשלה מתחלקת לשלושה שלבים מרכזיים:

- **שלב ראשון - ביצוע סקר למיפוי המצב הקיים** (מיפוי ואיסוף הנתונים, מדידת כמויות, ריכוז הנתונים בפורמט אחיד, דיווח והצגת הנתונים)
- **שלב שני - הכנת תוכנית הפחתה למשרד** (הגדרת יעדי התייעלות, הדגמת הכדאיות הכלכלית, קביעת תוכנית הפחתה)
- **שלב שלישי - יישום תוכנית הפחתה, איסוף הנתונים השוטפים והשוואתם ליעדים ביחס לשנת 2010** (סיוע ביישום תכנית הפחתה, הקמת מערך הטמעה ויישום, איסוף נתונים ודיווח, דו"ח שנתי מסכם, ביצוע הדרכות לעובדי המשרד)

ליווי מקצועי לקריות ממשלה

בנוסף ללווי המקצועי למשרדי הממשלה ובמטרה לתת מענה רחב ומקיף לדיורי הממשלה המקובצים בקריות ממשלה המשותפות למספר משרדים, הוחלט במשרד להגנת הסביבה לספק ליווי מקצועי גם ברמה של קריות ממשלה. חברות הייעוץ התבקשו להכין לכל אחת מקריות הממשלה דוח הסוקר את המצב הקיים וכן תכנית הפחתה לקריית הממשלה. להלן שיבוץ קריות הממשלה והחברות:

אורבניקס	BDO	יעד ירוק
באר שבע	בניין ג'נרי ירושלים	תל אביב
	חיפה	רמלה

ליווי הצוותים הירוקים

במהלך שנת 2010 ערך המשרד להגנת הסביבה מספר פגישות אליהן הוזמנו ראשי הצוותים הירוקים במשרדי הממשלה יחד עם חברי צוות המנכ"לים לפיתוח בר קיימא. בפגישות שנערכו תודרכו נציגי המשרדים באשר לנושאים הבאים: תהליך יישום ההחלטה והדרישות כלפי המשרדים; תהליך ההתקשרות עם חברות הייעוץ והשירותים אותם ניתן לקבל מהן; הוצגו בפניהם דוגמאות מוצלחות ליישום תהליכי התייעלות וחסכון במשאבים (במגזר הציבורי והפרטי); וכן הוצגה תמונת מצב התקדמות המשרדים והפעילות הכלל ממשתלת.

פעילות לקידום יישום ההחלטה מול החשב הכללי

החשב הכללי והגופים עליהם הוא אמון מהווים ציר מפתח מרכזי ליישום החלטת הממשלה. במהלך השנה האחרונה פעל המשרד להגנת הסביבה בשיתוף פעולה עם החשכ"ל במטרה לקדם יחדיו את ביצוע ההחלטה.

להלן עיקרי הפעילות ליישום ההחלטה מול שלושת המנהלים: דיור, רכב ורכש.

מנהל הדיור הממשלתי

פעילות המשרד להגנת הסביבה עם מנהל הדיור הממשלתי מתמקדת בתחומים הבאים: קידום בניה ירוקה במבני הממשלה, הטמעת היבטי קיימות בניהול שוטף ובאחזקת מבנים של המנהל.

המשרד להגנת הסביבה מספק למנהל שירותי ייעוץ מקצועי בשני התחומים הללו באמצעות האדריכל יפתח הררי, מומחה לבניה ירוקה ובאמצעות חברת אורבניקס. החברה תבחן את המצב הקיים, תיתן המלצות להטמעת היבטי קיימות ובנייה ירוקה, תגבש מנגנון יישום ותבצע פיילוט לבדיקת ההמלצות. הפעילות המשותפת עם היועצים החלה לאחרונה.

ראוי לציין כי על פי דיווח מנהל הדיור כבר כיום נערכת במנהל פעילות לקידום בניה ירוקה:

- המפרט הסטנדרטי של הדיור הממשלתי עודכן לפי קריטריונים של בנייה ירוקה.
- במרכזי הבינוי החדשים נכללת דרישה מהמציעים להעסקת יועץ לתחום הירוק ולקבלת אישור מכון התקנים.
- נבחרו מס' מבנים כפיילוט לביצוע בבנייה ירוקה: קריית הממשלה בצרפת עילית, מגדלי הבריה בירושלים, בית המשפט בלוד, בית המשפט בת"א ובית המשפט באשקלון.
- בהתאמת מבנים קיימים - טרם הוגדר תקן על כן פועלים להתאמת המבנים ככל שניתן.
- למנהל נציגות בוועדה לעריכת תקן ירוק להתאמת מבנים קיימים במכון התקנים.

מנהל הרכב

החלטת הממשלה קובעת כי:

- במרכזי מנהל הרכש לרכישת כלי רכב ממשלתיים תקבע דרגת זיהום מקסימאלית לכל קבוצה בתיאום עם המשרד להגנת הסביבה.
- במרכזי מנהל הרכש יינתן ניקוד נוסף לכלי רכב בעלי צריכת דלק נמוכה.
- בהדרכות של מנהל הרכב יכללו תכנים לנהיגה חסכנית בדלק.

להלן פעילות מנהל הרכב ליישום ההחלטה

א. מנהל הרכב (בשיתוף מנהל הרכש) סיכם עם המשרד להגנת הסביבה על תנאי סף לדרגות זיהום אוויר. להלן הדרגות שנקבעו עבור מכרזים חדשים:

דרגת זיהום מירבית	סוג המכרז
6	1,400 סמ"ק
9	1,600 סמ"ק (בעבר)
11	1,800 סמ"ק (בעבר)
אין הגבלה	רכבי שרים, מנכ"לים, מסחריים ומשפחות מרובות ילדים (רמב"י)

ב. בעת **ניקוד מכרזים** לרכישת רכבים נכללות בציון הרכב עלויות בגין שימוש הרכב לאורך חייו וביניהם צריכת דלק; בנוסף מבהיר מנהל הרכב כי בוטל במכרזים תנאי סף של נפח מנוע ונערך מעבר למרכיבים של הספק ומומנט; כמו כן דרגת זיהום האוויר מהווה כיום 10% מהציון הכולל של המכרזים.

ג. לצורך ביצוע **הדרכות** הכוללות תכנים בנוגע לנהיגה חסכנית בדלק יפורסמו בחודשים הקרובים מכרזים חדשים אשר ירחיבו את פעילות ההדרכה בנושא זה וישלבו גם הדרכות מעשיות. מפאת חשיבות הנושא ומשך הזמן עד לסיום ההתקשרות הקיימת עם הספקים המעבירים הדרכות לנהגים, מנהל הרכב הגיע בינתיים לסיכום עם הספקים על הוספת חצי שעה בהדרכה בחלק העיוני על נהיגה חסכנית וחלוקת דף הסבר לנהג בנושא זה. כמו כן הובהר ממנהל הרכב כי תיערך בחינה עם משרד התחבורה של מכשירים האומדים את היקף חיסכון בדלק בזמן נסיעה. חברת BDO העבירה למינהל הרכש מפרט לתכני הדרכה בנושאי נהיגה ירוקה וחסכונית שיש לדרוש מספקים שיתמודדו במכרזי הדרכה. במהלך חודש אפריל נערכה לסמנכ"לי המנהל של כל המשרדים הדרכה לדוגמא בנושא נהיגה חסכנית בדלק.

מנהל הרכש

במהלך שנת 2010 החל מנהל הרכש, בסיוע חברת BDO ובמימון המשרד להגנת הסביבה, לפעול להכנסת קריטריונים ירוקים למכרזים ממשלתיים. מנהל הרכש והיועצים, סוקרים את רשימת המכרזים הצפויים ומזהים את אלו בעלי השפעה סביבתית משמעותית, ואשר ניתן לבצע בהם שיפור בכל הנוגע לביצועים הסביבתיים של המוצרים או השירותים הנרכשים.

עד עתה נכתבו קריטריונים ירוקים עבור כ־20 מכרזים, במגוון תחומים, כגון: נייר, שירותי ניקיון, ציוד משקי, מדפסות, מחשבים, שרתים, רכב מסחרי, ריהוט. הקריטריונים שהוכנו הוטמעו במכרז אחד בלבד של מנהל הרכש. בנוסף, הטמיע המשרד להגנת הסביבה חלק מההמלצות במסגרת מכרז לשרותי ניקיון למשרד. יצוין עם זאת כי מכרזים רבים טרם הסתיימו וצפויה הטמעה של ההמלצות במכרזים נוספים עם חידושם.

בנוסף, על מנת להקל על המשרדים הפועלים ליישום החלטת הממשלה "ממשלה ירוקה" ולאפשר להם לרכוש את הציוד הנדרש לצורך ביצוע צעדי התייעלות, יזמו מנהל הרכש והמשרד להגנת הסביבה הפעלת מכרז חדש, שלא היה קיים עד כה, לרכש ציוד התייעלות סביבתית.

בימים אלה נבחנת האפשרות לערוך מכרז ייעודי נוסף לאספקת תשתיות ואיסוף פסולת במטרה לתת מענה לצרכי המשרדים.

מבקרי הפנים במשרדי הממשלה

החלטת הממשלה הירוקה קובעת כי המבקרים הפנימיים בכל משרדי הממשלה הם אלו שיבקרו, יבדקו וידווחו אודות ביצועי משרדיהם בהתייחס ליישום החלטת הממשלה.

לאור תפקידים המרכזי של מבקרי הפנים בתהליך יישום ההחלטה, ערך המשרד להגנת הסביבה מספר פעילויות עבור מבקרי הפנים על מנת להדריך ולסייע להם למלא את אחריותם.

- כבר בחודש מרץ הודיעה מבקרת הפנים של המשרד להגנת הסביבה, גב' מירב שגיא יהודין, לכל המבקרים הפנימיים במשרדי הממשלה וביחידות הסמך על עצם ההחלטה. המבקרת הבהירה כי הפעולה הראשונה שנדרשת מכל מבקר היא להכניס את נושא "הממשלה הירוקה" לתוכנית העבודה השנתית לשנת 2010 - 2011.
- בחודש אפריל הוצגו בפני המבקרים עיקרי ההחלטה, לוחות הזמנים ותפקיד המבקרים הפנימיים בביקורת זו.
- בחודש יוני נערך סיור למנהלי אגפי הביקורת במשרדי הממשלה וחלק מיחידות הסמך (שהחלטת הממשלה לא חלה עליהם בשלב זה) להשתלמות מרוכזת בנושא. בנוסף, ניתנה למבקרים תבנית מוצעת לדיווח כהכנה לקראת הדוח השנתי.
- במהלך חודש אוקטובר נשלחו לכל מבקרי הפנים העתקים של יעדי ההפחתה של משרדיהם, כתזכורת לקראת הגשת הדוח על פעילות ליישום ההחלטה.
- בחודש דצמבר נערכה ישיבה נוספת עם כל המבקרים לצורך עדכון סטאטוס התקדמות ביצוע ההחלטה במשרדים השונים, סיוע והבהרות לשאלות המבקרים.

הסברה והעלאת מודעות

אחד המרכיבים החשובים ביותר לצורך יישום החלטת הממשלה, ומה שמבדיל החלטה זו מהחלטות אחרות, הינו הצורך במעורבות העובדים ושינוי התנהגותם לצורך השגת היעדים. אי לכך ובהתאם לזאת פעל המשרד להגנת הסביבה להשקת מסע הסברה לעובדים. מטרת פעולה זו הינן:

- **ביצוע החלטת הממשלה** - יידוע העובדים בנוגע להחלטה ולצעדי ההתייעלות הסביבתית הנדרשים מהמשרדים.
 - **מודעות של היחיד** - הגברת מודעות העובדים להשלכות הסביבתיות של התנהגותם במשרד.
 - **מוטיבציה** - גאווה יחידה - הגברת המוטיבציה והגאווה לשיפור ביצועים סביבתיים במשרד ובכלל.
- המשרד להגנת הסביבה התקשר עם אסטרטג, מר ישראל בכר, אשר ערך מחקר מקדים על קהל היעד ועל אפקטיביות אסטרטגיות אפשריות לקידום הנושא. בהתאם להמלצותיו של האסטרטג גובשו מספר מסרי מפתח אשר פותחו לכדי ערכות הסברה למשרדים. במקביל נאספו מהמשרדים נתונים על תשתיות מחזור קיימות ונדרשות.
- בחודש הקרוב יחל המשרד להגנת הסביבה בחלוקת אמצעי הסברה למשרדי הממשלה בדיוורים שונים ברחבי הארץ.

פניה לגופים נוספים לאימוץ החלטת הממשלה

בנוסף לפעילות מול משרדי הממשלה לקידום יישום ההחלטה פנו השר להגנת הסביבה ומנכ"ל המשרד במהלך חודש ינואר 2010 לאנשים הבאים בבקשה שיאמצו ויישמו את עקרונות החלטת הממשלה בגופים עליהם הם אמונים.

<p>פניה של השר להגנת הסביבה, ח"כ גלעד ארדן</p>	<p>יושב ראש כנסת ישראל, ח"כ ראובן ריבלין שר החינוך, ח"כ גדעון סער, התנהלות ירוקה במערכת החינוך שרי ממשלת ישראל</p>
<p>פניה של מנכ"ל המשרד להגנת הסביבה דאז, ד"ר יוסי ענבר</p>	<p>הרמטכ"ל, רא"ל גבי אשכנזי נציב שירות בתי הסוהר, רב גונדר בני קניאק מפכ"ל משטרת ישראל, רב ניצב דודי כהן מנכ"לית בית הנשיא, גב' אפרת דובדבני מבקר המדינה, השופט בדימוס מיכאל לינדרשטראוס מנכ"לית המוסד לביטוח לאומי, גב' אסתר דומיניסני מנהל הנהלת בתי המשפט, השופט משה גל</p>

יישום ההחלטה במשרדי הממשלה

פרק ב

הנתונים המופיעים בחלק זה מתבססים על הדיווחים השנתיים של המשרדים, כפי שהוגשו למנכ"לית המשרד להגנת הסביבה על ידי מנכ"ל משרדי הממשלה וכן על דיווחי חברות הייעוץ המלוות אותם. חשוב לציין כי באיסוף נתוני הצריכה ובדיווח התבקשו המשרדים להתייחס גם לצריכת דלקים ותשלומים על חניה. החלטת הממשלה לא דרשה מהמשרדים לעמוד ביעדי הפחתה בנוגע לדלק וחניה. איסוף הנתונים בוצע בעיקרו במטרה לשפר את בסיס המידע העומד לנגד מקבלי ההחלטות במשרדים ולעודד אותם לפעול להתייעלות גם בנושא זה.

סטאטוס יישום ההחלטה במשרדי הממשלה

הזרקות לעובדים	הגשת דוח למנכ"ל המשרד להגנת הסביבה	איסוף נתוני שנת 2010	שלב ב'		שלב א' מיפוי מצב קיים ואיסוף נתונים	צוות ירוק	יעדי הפחתה
			אישור תכנית הפחתה במשרד	הכנת תכנית הפחתה למשרד			
כ-25 איש, הדרכה אחת	✓	✓	X	X	✓	✓	אוצר
-----	✓	✓	X	X	X	✓	אזרחים ותיקים
לא נערכו הדרכות	X	X	X	X	X	✓	בטחון
כ-75 איש, 5 ימי הדרכה	✓	✓	X	✓	✓	✓	בטחון פנים
כ-25 איש, הדרכה אחת	✓	✓	✓	✓	✓	✓	בניין ושיכון
לא נערכו הדרכות	מכתב הבהרות	X	X	✓	✓	✓	בריאות
כ-230 איש, 9 ימי הדרכה	✓	✓	✓	✓	✓	✓	הגנת הסביבה
לא נערכו הדרכות	✓	✓	X	✓	✓	✓	חוץ
כ-470 איש, 20 ימי הדרכה	✓	✓	X	X	✓	✓	חינוך
לא נערכו הדרכות	X	X	X	X	X	✓	תקלאות
כ-490 איש, 6 ימי הדרכה	✓	✓	X	✓	✓	✓	משפטים
לא נערכו הדרכות	X	X	X	X	X	✓	פיתוח נגב וגליל שיתוף פעולה אזורי
כ-30 איש, הדרכה אחת	✓	✓	✓	✓	✓	✓	פנים
כ-25 איש, הדרכה אחת	X	✓	X	✓	✓	✓	קלטת עליה
כ-160 איש, 5 ימי הדרכה	✓	X	✓	✓	✓	✓	רווחה
כ-20 איש, הדרכה אחת	X	✓	X	X	✓	✓	ראש הממשלה
כ-60 איש, 2 ימי הדרכה	אין מבקר פנים. הוגש דוח סמוכ"ל	✓	X	X	✓	✓	שירותי דת
כ-30 איש, הדרכה אחת	הוגשה תכנית הפחתה ולא דוח בנדרש	✓	✓	✓	✓	✓	תחבורה
לא נערכו הדרכות	X	X	X	X	X	✓	תיירות
כ-400 איש, 20 ימי הדרכה	✓	✓	X	✓	✓	✓	תעשייה מסחר ותעסוקה
כ-55 איש, 2 ימי הדרכה	✓	✓	✓	✓	✓	✓	תקשורת
כ-150 איש, 2 ימי הדרכה	✓	✓	X	✓	✓	✓	תרבות וספורט, מדע וטכנולוגיה
כ-55 איש, 2 ימי הדרכה	✓	✓	X	✓	✓	✓	תשתיות

מקרא: ✓: הסתיים ביצוע שלב זה X: סטם הסתיים הביצוע

משרד המשפטים

למשרד המשפטים כ־50 מבנים ברחבי הארץ, רובם בשכירות ושייכים לחברות ניהול. למשרד כ־3,930 עובדים ויחידותיו פזורות בכל רחבי הארץ. יחידות המשרד ממוקמות בכ־50 מבנים הנפרסים על שטח של כ־96,166 מ"ר. המשרד החל לפעול כבר ב־2007 לקידום חיסכון בנייר באמצעות פרויקט סריקת מסמכים ותיקים לארכיב אלקטרוני והגנה מקוונת. לאחר קבלת החלטת הממשלה, המשרד נרתם למשימה והקים צוות ירוק שפעל בשיתוף פעולה עם חברת הייעוץ ליישום ההחלטה. חברת הייעוץ המלווה את משרד המשפטים בתהליך יישום ההחלטה היא חברת יעד ירוק.

יעדי ההפחתה שנקבעו למשרד ושיעורי ההפחתה שהושגו

הערות	שיעור ההפחתה בשנת 2010	שיעור ההפחתה הנדרש	המוצר בו נדרשת הפחתת צריכה
	22%	16%	נייר (סה"כ צריכה)
חושב לפי נתונים על 36 אתרים (92% משטח המשרד)	+4.6% (עליה בצריכה)	2%	חשמל (צריכה ממוצעת למ"ר)
חושב לפי נתונים מ־17 אתרים (41% משטח המשרד)	14.7%	3%	מים (סה"כ צריכה)
נרכש מהקפיטריות והמזנונים בדיורים	לא דווח	11%	פחיות (סה"כ צריכה)
נרכש מהקפיטריות והמזנונים בדיורים	לא דווח	11%	בקבוקים (סה"כ צריכה)
	שיעור שימוש בתחליף שהושג בשנת 2010	היעד הנדרש	המוצר בו נדרש שילוב תחליף סביבתי
	0%	25%	נייר ממחזור (25% שימוש מכלל הנייר)
	100%	25%	כוסות חד פעמיות מתכלות (25% מכלל השימוש)

הערות נוספות

- מספר העובדים במשרד גדל בין השנים 2009 - 2010. בחינת הצריכה לעובד מעידה על ירידה משמעותית בצריכת נייר (23%) ומים (14.5%). **בצריכת החשמל היתה אמנם עלייה בסך כל הצריכה אך ללא שינוי בצריכה לעובד.**
- עד עתה השיג המשרד חיסכון תקציבי מובהק בנושא רכישת הנייר (בצריכת המים חלה ירידה אך עלו תעריפי המים). החיסכון מוערך ע"י המשרד בכ־434 אלף ₪.

יו"ר הצוות הירוק

סמנכ"ל בכיר למינהל ולמשאבי אנוש, מר רונן גורביץ'.

סטאטוס התקדמות

המשרד סיים את שלב מיפוי המצב הקיים ואיסוף נתוני הצריכה לשנים 2008 - 2009 ונמצא בשלבי גיבוש סופיים של תכנית ההפחתה. טרם אישור התכנית, המשרד כבר פעל לחיסכון במישורים שונים. כמו כן, המשרד החל בהדרכת עובדיו בנושא, עד כה הודרכו כ־490 עובדים.

פעולות שבוצעו ליישום החלטת הממשלה:

- **אנרגיה** - המשרד החל בשיפוץ רחב היקף בלשכה הראשית בירושלים בדגש על התייעלות אנרגטית, מעבר לנורות חסכוניות, וניהול חכם של מערכת החשמל. בדיור בבית מע"צ נבנה מרכז מיחשוב ושרתים חוסך אנרגיה. בכל המשרדים הוחלפו צגי המחשב לצגים חסכוניים. כמדיניות לרכישת מוצרים - עבר המשרד לרכישת מוצרים בדרגת נצילות A.
 - **מיחזור** - בכל המשרד נאספים נייר וסוללות למחזור. בלשכה הראשית נאספים גם בקבוקים.
 - **נייר** - הועברו הנחיות לעובדים בנושא נוהל הדפסות וחיסכון בנייר, מעבר למדפסות דו-צדדיות, הפעלת פרויקט "משרד ללא נייר".
 - **מים** - הותקנו מיכלי הדחה דו-כמותיים וחסכמים.
 - **מודעות עובדים** - המשרד שם דגש על הגברת מודעות העובדים לנושא הממשלה הירוקה, בהפצת חוזרים והדרכות. בפורטל אגף רכש, נכסים ולוגיסטיקה אף הוקמה פינה ירוקה הכוללת בין היתר טיפים הנשלחים לעובדים בדואר אלקטרוני.
- המשרד נערך להפעלת תכנית ההפחתה ויישומה כחלק משגרת העבודה של המשרד לשנים הבאות.

סיכום והמלצות

משרד המשפטים פעל במהלך 2010 רבות ליישום החלטת הממשלה. המשרד השיג את היעדים שנקבעו עבורו בנושאי צריכת מים, צריכת נייר וצריכת כוסות חד פעמיות מחומרים מתכלים. יש לדאוג להמשיך וליישם את המלצות תכנית ההפחתה בכדי לעמוד בכל היעדים. לאור חיסכון כספי שכבר הושג, מומלץ להזדרז ולקבוע מטרות לשימוש בכספים אשר נחסכו בעקבות הפחתת הצריכה ולהכין תכנית לניצול כספי החיסכון עתידי.

משרד הרווחה

למשרד הרווחה 71 דיוורים בהם המשרד משלם עבור חשמל, מים ורכש. דיוורים אלה כוללים משרד ראשי, מחוזות, יחידות סמך וכן מוסדות / מעונות. השטח הכולל של דיוירי המשרד הינו כ־136,172 מ"ר נכון לשנת 2010. מספר העובדים בדיוורים השונים (כולל עובדי מדינה ועובדי מפעילים פרטיים) הינו כ־3,492 נכון לשנת 2010.

נתוני הצריכה של המשרד כוללים בנוסף לצריכת העובדים במשרדים גם צריכה של מטופלים החוסים כדיירי קבע ב־20 מעונות פנימיים ממשלתיים בהם הפעילות הינה 24 שעות ביממה.

המשרד החל בנקיטת צעדים לחסכון בצריכת החשמל טרם יישום החלטת הממשלה. המשרד ביצע באמצעות חברת גדיר סקר לחסכון באנרגיה ב־24 אתרי המשרד שצריכתם כ־60% מסך הצריכה במשרד. חברת הייעוץ המלווה את משרד הרווחה בתהליך יישום ההחלטה היא חברת אורבניקס.

עם קבלת החלטת הממשלה הקים המשרד צוות ירוק שהחל לעבוד על יישום ההחלטה בשיתוף עם חברות הייעוץ. בסוף שנת 2010 תוקצב אגף הפיתוח במיליון ₪ ליישום המלצות בתחום החיסכון באנרגיה.

יעדי ההפחתה שנקבעו למשרד ושיעורי ההפחתה שהושגו

המוצר בו נדרשת הפחתת צריכה	שיעור ההפחתה הנדרש	שיעור ההפחתה בשנת 2010	הערות
נייר (סה"כ צריכה)	10%	לא דווח	
חשמל (צריכה ממוצעת למ"ר)	2%	לא דווח	
מים (סה"כ צריכה)	7%	לא דווח	
פחיות (סה"כ צריכה)	5%	לא דווח	
בקבוקים (סה"כ צריכה)	5%	לא דווח	
המוצר בו נדרש שילוב תחליף סביבתי	היעד הנדרש	שיעור שימוש בתחליף שהושג בשנת 2010	
נייר ממחזור (25% שימוש מכלל הנייר)	25%	0%	
כוסות חד פעמיות מתכלות (25% מכלל השימוש)	25%	0%	

הערות

דוח מבקרת הפנים של המשרד הוגש ללא התייחסות לנתוני 2010 (משרד הרווחה נמצא רק כעת בסוף שלב איסוף נתוני 2010) ובשל כך לא ניתן לבחון את העמידה ביעדים. עם זאת בחינת נתוני הצריכה של המשרד בשנים 2008 - 2009 מעידה על ירידה של כ־13% בצריכת החשמל למ"ר ו־31% בצריכת המים למ"ר בין 2008 ל־2009 (ירידה של כ־20% בסה"כ צריכת המים).

י"ר הצוות הירוק

מר משה שיאון, סמנכ"ל בכיר למנהל ומשאבי אנוש.

סטאטוס התקדמות

המשרד סיים את שלב מיפוי המצב הקיים ואיסוף נתוני 2008 - 2009. הוכנה ואושרה תכנית הפחתה ובוצעו הדרכות לעובדים. בימים אלו נמשך איסוף נתוני הצריכה עבור שנת 2010.

פעולות שבוצעו ליישום החלטת הממשלה:

- **אנרגיה** - בוצע סקר לחיסכון באנרגיה ע"י חברת גדיר. תוצאות הסקר והמלצות לחיסכון הוצגו למשרד ביוני 2010. אגף הפיתוח תוקצב במיליון ₪ בסוף 2010 ליישום המלצות חברת הייעוץ "גדיר" ו"אורבניקס". בסוף שנת 2010 יצא המשרד במכרז לאספקת מזגנים חוסכי אנרגיה. במשרד הראשי ובחלק מהמחוזות הותקן שעון שבת לכיבוי מזגנים לאחר סיום שעות העבודה. במשרד הראשי החל שדרוג של כל גופי התאורה ומעבר לנורות חיסכון. בנוסף, הותקנו גלאי נפח לכיבוי מזגנים בכל חדר. במחוז חיפה (כתנאי להמשך חוזה השכירות) החל בסוף 2010 שיפוץ כללי במסגרתו הכולל שדרוג של מער' המיזוג והתאורה והתקנת צלונים על כל החלונות. נערכה פעולה להפעלת מחשבים בצורה חסכונית (כיבוי אוטומטי בשעה קבועה) ורכישת מחשבים בעלי דירוג אנרגטי גבוה. בכל דיורי המשרד הרלוונטיים הורדה טמפרטורת דודי החימום החשמליים ל-45 מעלות.
- המשרד הראשי ומחוז ירושלים אמורים לעבור למבנה חדש בשנת 2012 שנבנה על פי תקן ירוק ויותקנו בו מערכות לחיסכון באנרגיה.
- **מים** - במבני המשרדים הותקנו מיכלי הדחה דו-כמותיים. בחלק מהמשרדים והמעונות הותקנו חסכמים בברזים. במעון חברת נעורים נערכו פעולות לצמצום השימוש במים להשקיה. במעונות ישנו כיוון אוטומטי של ההשקיה לשעות הערב ולהשקיה בטפטוף.
- **נייר** - הופצו חוזרים באשר להדפסה דו צדדית, הותקנו תוכנות לעברת פקסים באמצעות המחשב, נערך איסוף חלקי של מדפסות אישיות, צמצום מכונות הצילום והחלפה של מכונות הצילום הישנות למשולבות. הועלו לאתר האינטרנט של המשרד כ-150 טפסים לשימוש הרשויות המקומיות והציבור.
- **מיחזור** - במשרדים מוצבים מתקנים למחזור נייר וסוללות.
- **מודעות עובדים** - המשרד הפיץ לעובדים חוזרים בנושא "עבודה במשרד ירוק והתייעלות תפעולית". דוח סקר מצב קיים הוצג למנהלי האגפים והמחוזות. נערכו הדרכות בנושא ממשלה ירוקה לכ-160 עובדים.
- **פעולות נוספות** - נעשה שימוש בארכוב מסמכים דיגיטאלי בלשכות שר, מנכ"ל, סמנכ"לים, חשבות ומחוזות. מתבצעת סריקת תיקים קיימים בחלק מהיחידות.

סיכום והמלצות

הצוות הירוק במשרד התכנס מספר פעמים ודן ביישום תכנית ממשלה ירוקה. על פי החלטת הצוות תינתן עדיפות לביצוע שינויים בתחום מיזוג האוויר, התאורה והמחשוב ואף הקצה לנושא מליון ₪. טרם הסתיים איסוף הנתונים במשרד בנוגע לצריכה בשנת 2010 ובשל כך לא ניתן לבחון את היקף עמידתו של המשרד בייעדי ההפחתה. יש להיערך לאיסוף נתוני צריכה באופן שוטף שיאפשר את המעקב והעברת הנתונים בזמן הנדרש לדיווח לממשלה (לקראת הדיווח הבא ב-2012). יש לפעול ליישום תכנית ההפחתה על מנת לעמוד בכל היעדים.

משרד התשתיות

במשרד התשתיות כ־170 עובדים. למשרד ארבע דוירים ששטחם הכולל הינו 4,222 מ"ר. שני הדוירים המרכזיים ממוקמים בירושלים והם מהווים 96% משטח המשרד.

הדויר הראשי אשר בבניין שערי העיר נמצא בשכירות ופועלת במקום חברת ניהול. בהתאם לכך, התשלום עבור צריכת המים והחשמל של המתחמים הציבוריים ושל מתקני השירותים הינו חלק מדמי האחזקה הכוללים.

חברת הייעוץ המלווה את משרד התשתיות בתהליך יישום ההחלטה היא חברת BDO.

יעדי ההפחתה שנקבעו למשרד ושיעורי ההפחתה שהושגו

המוצר בו נדרשת הפחתת צריכה	שיעור ההפחתה הנדרש	שיעור ההפחתה בפועל בשנת 2010	הערות
נייר (סה"כ צריכה)	13%	גידול בצריכה +17%	
חשמל (צריכה ממוצעת למ"ר)	2%	19%	עפ"י נתוני חברת הייעוץ הושגה הפחתה של 23%
מים (סה"כ צריכה)	3%	48%	התגלו קשיים בתחום המדידה וסוגית החישוב; חישוב שנת 2010 מבוסס על נתונים חלקיים. עפ"י חברת הייעוץ ההפחתה קטנה בהרבה מנתון זה ועומדת על כ־20%
פחיות (סה"כ צריכה)	11%	21%	
בקבוקים (סה"כ צריכה)	5%	63%	
המוצר בו נדרש שילוב תחליף סביבתי	היעד הנדרש	שיעור שימוש בתחליף שהושג בשנת 2010	
נייר ממחזור (25% שימוש מכלל הנייר)	25%	0%	
כוסות חד פעמיות מתכלות (25% מכלל השימוש)	25%	0%	

הערות נוספות

- לאור בעייתיות בנתונים באיסוף נתונים על צריכת המים בשנת 2010 יש להתייחס לנתוני החיסכון בזהירות. עם זאת ניכר כי המשרד התייעל ועמד ביעד ההפחתה ויותר.
- עד עתה השיג המשרד **חיסכון תקציבי** בשל החיסכון בצריכת חשמל, מים, פחיות, בקבוקים וכוסות. החיסכון בשנת 2010 מוערך ע"י המשרד בכ־128 אלף ₪. מנגד גדלו הוצאות המשרד בגין רכישת נייר ודלק בכ־445 אלף ₪ (פי 3.5 מהחיסכון).

יו"ר הצוות הירוק

מר אמיר שחר - מנהל תחום רכש, נכסים ולוגיסטיקה.

סטאטוס התקדמות

המשרד סיים את שלב מיפוי המצב הקיים ואיסוף נתוני 2008 - 2009. הוכנה תכנית הפחתה. בוצעו עד כה הדרכות לכ־55 עובדים.

פעולות שבוצעו ליישום החלטת הממשלה:

- **אנרגיה** - המשרד לתשתיות לאומיות בעל מחויבות עמוקה לנושא החיסכון באנרגיה. במרבית חדרי המשרד הותקנו נורות חסכוניות, צומצמו הנורות בגופי התאורה, הותקנו משנקים אלקטרוניים וחיישני נוכחות לכיבוי אוטומטי של תאורה ומזגנים. בדיור המשרד ברח' יפו 234 בירושלים הותקנה מערכת מיזוג חדשה יעילה יותר בשילוב חיישני נוכחות. בנוסף יחידת הרכש של המשרד מקפידה לרכוש מכשירי חשמל עם דירוג אנרגטי גבוה.
- **מים** - הותקנו חסכמים בכל הברזים במשרד ומכלי הדחה דו כמותיים
- **נייר** - נרכשו מדפסות דו צדדיות.
- **מודעות עובדים** - נערכו שני ימי הדרכה לכ־55 עובדים.
- **מחזור** - במשרד מוצבים מכלים לאיסוף נייר למחזור. הוצבו מגשים לשימוש חוזר של נייר כנייר טיוטא; רכישת מחברות ופנקסים מנייר ממוחזר. מיכלי טונר וראשי דיו מועברים לשימוש חוזר. ציוד אלקטרוני ומחשבים שיצאו מכלל שימוש מועברים לגריסה ומחזור.

סיכום והמלצות

נתוני המשרד מצביעים על הפחתה משמעותית (בשיעור גבוה משמעותית מהיעד שנקבע) בארבעה תחומים: צריכת חשמל, מים, פחיות ובקבוקים. עם זאת, דוח המבקר למשרד התשתיות קבע כי נתגלו בעיות רבות באיסוף ומדידת נתוני החשמל והמים. מומלץ להמשיך במעקב רציף ואיסוף נתונים על מנת לאפשר קבלת תמונה מדויקת לדיווחים הבאים. יש לפעול ליישום תכנית ההפחתה ולקדם עמידה גם ביעדים שטרם הושגו.

משרד האוצר

למשרד האוצר 25 דיורים, המתפרשים על פני שטח של כ־25,180 מ"ר. למשרד כ־1,430 עובדים. משרד האוצר החל בפעילות יזומה בנושא התייעלות וחסכון, "אוצר ירוק", עוד בטרם התקבלה החלטת הממשלה בנושא. במסגרת הפרויקט ננקטו החלטות רבות ומשמעותיות בחסכון במים, חשמל ונייר, במסגרתן הושג חיסכון משמעותי במדדי התייעלות השונים. הפעילות שנערכה כללה אף הטמעת תרבות של "חשיבה ירוקה" בקרב העובדים על ידי הפצת פורמט הכולל מידע על הנחיות להתנהלות ירוקה הרצאות וסדורים.

חברת הייעוץ המלווה את משרד האוצר בתהליך יישום ההחלטה היא חברת BDO.

יעדי ההפחתה שנקבעו למשרד ושיעורי ההפחתה שהושגו

הערות	שיעור ההפחתה בפועל בשנת 2010	שיעור ההפחתה הנדרש	המוצר בו נדרשת הפחתת צריכה
	19%	13%	נייר (סה"כ צריכה)
שטח הדיורים גדל ועדיין הושגה הפחתה	9%	2%	חשמל (צריכה ממוצעת למ"ר)
ב־2009 הופסק תשלום המים ליחידות חיצוניות; אותר אירוע גניבת מים	54%	3%	מים (סה"כ צריכה)
	-	אין צריכה במשרד	פחיות (סה"כ צריכה)
	-	אין צריכה במשרד	בקבוקים (סה"כ צריכה)
	שיעור שימוש בתחליף שהושג בשנת 2010	היעד הנדרש	המוצר בו נדרש שילוב תחליף סביבתי
	0%	25%	נייר ממחזור (25% שימוש מכלל הנייר)
	0%	25%	כוסות חד פעמיות מתכלות (25% מכלל השימוש)

יז"ר הצוות הירוק

מר רוני פרידמן, המשנה למנכ"ל.

סטאטוס התקדמות

המשרד סיים את שלב מיפוי המצב הקיים ואיסוף נתוני 2008 - 2009. נאספו נתוני 2010. טרם הושלמה הכנת תכנית ההפחתה. נערכה הדרכה אחת ל־25 עובדים והדרכה נוספת שעסקה בתחום רכש ירוק ויועדה לאנשי משרד האוצר ולאנשים העוסקים ברכש ממשרדי ממשלה נוספים.

פעולות שבוצעו ליישום החלטת הממשלה:

- **אנרגיה** - המשרד החל לאסוף נתונים על צריכת החשמל החל בינואר 2007. בוצעה החלפה לנורות חסכוניות, הוחלפו קבלים בלוח החשמל הראשי, הופחתו מספר הנורות בגופי התאורה, צופו המעבים ביחידות מיזוג האוויר, הורדה טמפ' המים בבویلרים, כיבוי יזום של המחשבים בסוף יום העבודה, צמצום שעות העבודה במיזוג המסדרונות, נערך מעקב אחר כיבוי אורות בחדרים, הופקו דוחות למנהלי היחידות לשיתופם במאמץ לחיסכון. במשרד הראשי קיימת מערכת שליטה מרחוק על התאורה והבילרים.
- **מים** - בינואר 2007 החל מעקב אחר צריכה. בכל הדיורים שבבעלות המשרד הותקנו חסכמים ומיכלי

הדחה זו כמותיים, הופקו דוחות צריכה למנהלי יחידות, הופסקו תשלום המים עבור יחידות חיצוניות למשרד. התקנת מערכת תמי 4 במשרד הראשי.

- **נייר** - באמצעות חתימה דיגיטאלית, עידוד השימוש בדואר אלקטרוני, צמצום ההדפסות מעבר להדפסה זו צדדית, פקסים ממוחשבים והתקנת קודנית במדפסת.
- **מיחזור** - הוצבו שלושה מיכלי מחזור (פחיות, פלסטיק וזכוכית)
- **תחבורה** - מעבר להחלטת הממשלה, המשרד פעל להפחתה של זיהום האוויר על עידוד נסיעות משותפות באמצעות פורטל car pool, והתקנת מתקני אופניים.
- **פעולות נוספות** - שדרוג מערכת תנורי ההסקה.

סיכום והמלצות

משרד האוצר החל בפעילות התייעלות משמעותיות טרם החלטת הממשלה, המשיך לפעול לאחר קבלתה כדי לעמוד ביעדי ההפחתה ואף השיג את רובם. ניכר כי המשרד נרתם לקידום נושא הממשלה הירוקה וביצע אותו הלכה למעשה. המשרד פעל להפחתת צריכה אף בתחומים שאינם נכללים בהחלטת הממשלה כגון צריכת הדלק והסולר. מנגד, במשרד לא נערך שימוש במוצרי תחליפים סביבתיים - נייר ממוחזר וכוסות מתכלות.

פעולות התייעלות בתחום האנרגיה במשרד בוצעו עד היום בדיוור הראשי ומומלץ להרחיב לדיוור נוספים בבעלות המשרד. משרד האוצר פעל להגביר את מודעות העובדים לנושא הירוק, הפיק דוחות צריכה למנהלי המחלקות וקיים תחרות בין אגפית ליעול הצריכה וחסכון במשאבים. עם זאת, עד היום כמעט ולא נערכו הדרכות לעובדים ומומלץ לנצל את ימי ההדרכה העומדים לרשות המשרד להעשרת העובדים והגברת שיתוף הפעולה.

המשרד משמש במידה רבה כדוגמא ומופת לשאר המשרדים. מומלץ להמשיך בפעילות התייעלות בעתיד ולהרחיב את הפעולות ליישום החלטת הממשלה גם בתחום הרכש - נייר ממוחזר וכוסות מתכלות.

משרד הפנים

למשרד הפנים כ־20 דוירים ברחבי הארץ, המשתרעים על שטח של כ־24,090 מ"ר. במשרד כ־670 עובדים. החל מינואר 2009, ובהדרגה, החלו יחידות מינהל האוכלוסין להתפצל ממחוזות משרד הפנים לגוף עצמאי, המהווה יחידת סמך של משרד הפנים. הפיצול כולל התנהלות עצמאית בכל הקשור לצריכה, לרכש ולנושא הרכבים. יש לציין, שפיצולי השטחים, עבור תשלומי צריכת המים והחשמל התבצעו רק ב 2010, כאשר גם לאחר הפיצול ישנם מחוזות (ירושלים, צפון) בהם תשלומי צריכת החשמל והמים עדיין משותפים.

לצורך בחינת היעדים ולאור הפיצול ממנהל האוכלוסין, השווה המשרד את נתוני הצריכה בתחום הרכש בין השנים 2009 ל־2010 בלבד, מבלי להתייחס לממוצע 2008 - 2009. בנושא מים וחשמל נערכה השוואה בין אומדן הצריכה היחסית של משרד הפנים בשנים 2008 - 2009 (על פי נתוני השטח לאחר הפיצול) לנתוני 2010. חברת הייעוץ המלווה את משרד הפנים בתהליך יישום ההחלטה היא חברת אורבניקס.

יעדי ההפחתה שנקבעו למשרד ושיעורי ההפחתה שהושגו:

המוצר בו נדרשת הפחתת צריכה	שיעור ההפחתה הנדרש	שיעור ההפחתה בפועל בשנת 2010	הערות
נייר (סה"כ צריכה)	10%	6%	בהשוואה לשנת 2009
חשמל (צריכה ממוצעת למ"ר)	2%	עלייה בצריכה +5%	על פי נתוני חברת הייעוץ
מים (סה"כ צריכה)	7%	12%	בהשוואה לשנת 2009; על פי נתוני חברת הייעוץ
פחיות (סה"כ צריכה)	5%	64%	בהשוואה לשנת 2009
בקבוקים (סה"כ צריכה)	5%	4%	בהשוואה לשנת 2009
המוצר בו נדרש שילוב תחליף סביבתי	היעד הנדרש	שיעור שימוש בתחליף שהושג בשנת 2010	
נייר ממחזור (25% שימוש מכלל הנייר)	25%	0%	
כוסות חד פעמיות מתכלות (25% מכלל השימוש)	25%	0%	

הערות נוספות:

- במרבית דיורי המשרד אין נתונים על צריכת המים (התשלום מהווה חלק מהתשלום לחברות האחזקה).
- חלק ניכר מדיורי משרד הפנים מצוי בקריות ממשלה, ולפיכך נתונים רבים של צריכת החשמל והמים מבוססים על נתוני צריכה יחסית ולא צריכה ממשית של המשרד.
- ככל הנראה העלייה בצריכת החשמל נובעת משינוי שנעשה בבניין הקריה בבאר שבע (הפעלת מערכות מיזוג לפרק זמן ארוך יותר, התקנת מפוח ומזגן מפוצל).

י"ר הצוות הירוק

דני רייף - סמנכ"ל בכיר למינהל ולמשאבי אנוש.

סטאטוס התקדמות

משרד הפנים סיים את שלב מיפוי המצב הקיים ואיסוף נתוני 2008 - 2009. המשרד הכין תכנית הפחתה ואישר אותה. נערך איסוף נתונים של 2010, אך טרם הוחלל בצעדים הנגזרים מתכנית ההפחתה.

פעולות שבוצעו ליישום החלטת הממשלה:

- **אנרגיה** - מעבר לנורות חיסכון בכל שיפוץ או מעבר למשרדים חדשים, נערך פיילוט להתקנת power saving למחשבים, מזגנים נרכשים לפי מפרט ירוק, ישנה הצללה פנימית בכל החלונות. בתחילת שנת 2011 - הותקן במשרד הראשי (בניין הקריה בקפלן) מונה חשמל פנימי למעקב אחר הצריכה של המשרד בלבד.
- **מים** - ברוב הדיורים הותקנו חסכמים ומכלי הדחה דו כמותיים. במהלך 2009 - 2010 נערכו בבניין הקריה בקפלן, ביוזמת משרד הפנים, שיפוצים מקיפים במסגרתם הוחלפה האינסטלציה והותקנו חסכמים בברזים.
- **נייר** - עידוד התכתבות אלקטרונית, סריקת מסמכים והדפסה דו צדדית. הוספת מדפסות ומכונות צילום בעלות אפשרות להדפסה דו צדדים. התקנת תוכנת Fax to mail בחלק מהמחוזות.
- **מודעות והדרכה** - הגברת מודעות העובדים לנושא הירוק באמצעות חוזרים, פרסום טיפים לצריכה בפורטל ובדוא"ל. התקיימה הדרכה אחת בלבד לנציגים מיחידות המשרד השונות (כ־30 איש).

סיכום והמלצות

הצוות הירוק במשרד פעל במחויבות לקידום הנושא הירוק אולם עד עתה עמד המשרד באופן מלא רק בשני יעדים (מים ופחיות) ובאופן חלקי בשני יעדים נוספים (נייר ובקבוקים). התגלו קשיים רבים בתהליך איסוף הנתונים במשרד ומומלץ לרכז את נתוני הצריכה לצורך מעקב באופן שוטף. יש להתחיל בהקדם ביישום בפועל של תכנית ההפחתה שאושרה. מומלץ לקבוע ימי הדרכה נוספים לעובדים ולא להתבסס רק על הדרכה של הנציגים.

משרד המדע והטכנולוגיה התרבות והספורט

למשרד עשרה מבנים ברחבי הארץ, המשתרעים על שטח שח כ־4,275 מ"ר. 3 מהדיורים הינם נכסי מדינה. למשרד 178 עובדים, מרביתם המכריע מרוכז בשלושה דיורים בלבד (קריה במזרח ירושלים, רח' המסגר בתל אביב ורחוב כנפי נשרים בירושלים). בשנת 2009 פוצל המשרד לשני משרדי הממשלה עם מטה אחד וכן צורפה מנהלת השירות הלאומי. כתוצאה מהשינוי הוקמו שלוש לשכות נוספות. לצורך בחינת היעדים ולאור הפיצול בין שני המשרדים, הושו ע"י המשרדים נתוני הצריכה בין השנים 2009 ל־2010 (השוואה למומצע 2008 - 2009 מופיעה בהערות). חברת הייעוץ המלווה את המשרד בתהליך יישום ההחלטה היא חברת יעד ירוק.

יעדי ההפחתה שנקבעו למשרד ושיעורי ההפחתה שהושגו

הערות	שיעור ההפחתה בפועל בשנת 2012	שיעור ההפחתה הנדרש	המוצר בו נדרשת הפחתת צריכה
בהשוואה למומצע 2008-2009 הפחתה של 12%	2.9%	13%	נייר (סה"כ צריכה)
בהשוואה למומצע 2008-2009 עליה של +24.8% בצריכה הכללית	עלייה בצריכה +18.4%	2%	חשמל (צריכה ממוצעת למ"ר)
נתונים על צריכת אתר אחד בלבד, על פי נתוני הרבעון הראשון בלבד	אין דיווח	3%	מים (סה"כ צריכה)
	-	אין צריכה במשרד	פחיות (סה"כ צריכה)
בהשוואה למומצע 2008-2009 עליה של +19.2%	עלייה בצריכה של +6.6%	11%	בקבוקים (סה"כ צריכה)
	שיעור שימוש בתחליף שהושג בשנת 2010	היעד הנדרש	המוצר בו נדרש שילוב תחליף סביבתי
	40%	25%	נייר ממחזור (25% שימוש מכלל הנייר)
	0%	25%	כוסות חד פעמיות מתכלות (25% מכלל השימוש)

יו"ר הצוות הירוק

רן בר - סמנכ"ל בכיר למנהל ולמשאבי אנוש.

סטאטוס התקדמות

הסתיים מיפוי מצב קיים ואיסוף נתונים לשנים 2008 - 2009, הוכנה תכנית הפחתה. התכנית טרם אושרה ע"י המשרד. ננקטו פעולות שונות להתייעלות וחיסכון. נערכו הדרכות לכ־150 איש בשני ימי הדרכה.

פעולות שבוצעו ליישום החלטת הממשלה:

- **נייר** - מעבר חלקי להדפסה דו צדדית ולקבלת פקס במייל, התכתבות פנימית במייל. וצריכת נייר ממחזור. שימוש חוזר במעטפות.
- **מחזור** - בכל המשרדים יש איסוף נייר למחזור. איסוף הטיונרים למחזור ומילוי מחדש. העברת פסולת אלקטרונית למחזור. איסוף סוללות במשרד בשיח ג'ראח.
- **אנרגיה** - החלפת נורות לנורות חסכוניות T5 ביחידות חדשות ומשופצות, התקנת שעוני שבת במשרד המדע בשיח ג'ראח, ובמשרדים בתל אביב. רכישת מחשבים חסכוניים, רכישת מזגנים חדשים בעלי מקדם יעילות אנרגטית ועל בסיס גז נטול פריאון

- **מים** - התקנת חסכמים, ומכלים דו כמותיים בשירותים
- **מודעות והדרכה** - אחת לשבוע נשלח טיפ להגברת מודעות להתייעלות וחסכון באנרגיה, דלק, נייר, מים וכד'.

סיכום והמלצות

המשרד נקט בפעולות שונות בכדי להפחית הצריכה במנותק מתכנית ההפחתה שטרם יושמה. עם זאת, עד כה למעט צריכת תחליפי נייר, המשרד לא עמד ביעדי ההפחתה כנדרש. יש לפעול בהקדם לאישור ויישום תכנית ההפחתה.

המשד להגנת הסביבה

המשד להגנת הסביבה, מתוקף תפקידו, הוא עצמו מוביל בהטמעת היבטים ירוקים בהתנהלות המשדדים, הן במסגרת החלטת ממשלה זו שיזם והוביל והן בטרם קבלתה. כבר בשנת 2002 רכש והפיץ המשד 16,000 מכלי איסוף נייר ממוחזר ליותר מ-90 דיורים ממשלתיים. לאחר קבלת החלטת הממשלה בדצמבר 2009 המשיך המשד ללוות את משרדי הממשלה ולהטמיע את המהלך. לצורך כך אף התקשר המשד עם שלוש חברות ייעוץ ולקח על עצמו את מימון הייעוץ ליישום ההחלטה.

שטח המשד הכולל 13,516 מ"ר ב-13 דיורים שונים. מתוכם כ-48% בקריות ממשלה. משנת 2008 עלה מספר העובדים בכ-150 עובדים וכיום עומד על כ-652 עובדים.

חברת הייעוץ המלווה את המשד להגנת הסביבה בתהליך יישום ההחלטה היא חברת BDO.

יעדי הפחתה שנקבעו למשד ושיעורי הפחתה שהושגו:

הערת	שיעור הפחתה בפועל בשנת 2010	שיעור הפחתה הנדרש	המוצר בו נדרשת הפחתת צריכה
צריכה לעובד גדלה ב-1% אחד בלבד	עליה של +30%	10%	נייר (סה"כ צריכה)
הצריכה הממוצעת לעובד ירדה ב-17%	עליה של +8%	2%	חשמל (צריכה ממוצעת למ"ר)
נתונים קיימים חלקיים ולא ניתן לקבוע. תשלום על המים במרבית הדיורים כלול בדמי הניהול ואין אומדן צריכה	אין דיווח	3%	מים (סה"כ צריכה)
	----	אין צריכה במשד	פחיות (סה"כ צריכה)
	100%	5%	בקבוקים (סה"כ צריכה)
	שיעור שימוש בתחליף שהושג בשנת 2010	היעד הנדרש	המוצר בו נדרש שילוב תחליף סביבתי
	100%	25%	נייר ממוחזר (25% שימוש מכלל הנייר)
100% מהכוסות לשתייה קרה מתכלות	אין דיווח	25%	כוסות חד פעמיות מתכלות (25% מכלל השימוש)

הערות נוספות

- קיים הבדל משמעותי בין בחינת סך הצריכה בחשמל ובנייר לבין הצריכה לעובד. צריכת החשמל לעובד ירדה משמעותית וצריכת הנייר לעובד עלתה אולם באחוז אחד בלבד.
- 48% משטח דיורי המשד ממוקמים בקריות ממשלה. בשל הקושי באיסוף נתוני צריכה מדויקים בקריות הממשלה החישובים בנוגע לצריכת מים וחשמל מתייחסים רק למחצית הדיורים.

יו"ר הצוות הירוק

אלעד עמחי, סמנכ"ל בכיר למנהל ולמשאבי אנוש (לשעבר, גיא סמט, הסמנכ"ל היוצא)

סטאטוס התקדמות

הסתיים מיפוי מצב קיים ואיסוף נתונים לשנים 2008 - 2009. הוכנה תכנית הפחתה ואושרה ע"י המשד. נאספו נתוני צריכה לשנת 2010 והמשד החל לנקוט פעולות להתייעלות וחסכון. בוצעו 9 ימי הדרכות לכ-230 עובדים.

פעולות שבוצעו ליישום החלטת הממשלה:

- **אנרגיה** - רכישת מכשירי חשמל בעלי דירוג A חסכוני; הפעלת מערכת מיזוג בהתאם ללוחות זמנים קבועים; התקנת חיישנים לכיבוי והדלקה של המזגן והתאורה (פיילוט בשני משרדים)
- **מים** - בוצע מעבר למתקני הדחה דו כמותיים, והותקנו חסכמים בכל יחידות המשרד. במשרד הראשי הותקנה משתנה ללא מים.
- **נייר** - הדפסה דו צדדית כברירת מחדל בכל היחידות; מערכת fax to mail מותקנת אצל כ־200 משתמשים. שימוש חוזר במעטפות לדואר פנימי. התכתבות פנימית אלקטרונית שימוש בתוכנת סריקה לפקסים.
- **מחשוב** - הקטנת צריכת החשמל בחדרי המחשב באמצעות הפעלת 40 שרתים במערכת ווירטואלית אחת; על 60% מהמחשבים מופעלת תכנת כיבוי מרחוק של המחשב ולמסך לאחר שעתיים ללא שימוש; רכישת מחשבים בעלי energy star
- **רכבים ודלק** - העברת הנחיות למנהל הרכב לנהיגה חסכונית, ביצוע הדרכה לדוגמא לסמונכ"לים למנהל במשרדי הממשלה, פיילוט של התקנת מכשירים מודדי לחץ בצמיגי ארבעה רכבים.
- **מיחזור** - בכל יחידות המשרד נאספים נייר, סוללות, בקבוקי פלסטיק, פחיות וזכוכית. טיונרים וראשי דיו מועברים למחזור. במשרד הראשי הוצב מתקן לאיסוף פסולת אלקטרונית ותקליטורים.
- **פעולות נוספות** - המשרד הפסיק לרכוש בקבוקים ופחיות. הוחלפו מתקני המים המינרליים במתקני תמי 4 למים מסוננים. המשרד רכש כוסות חד פעמיות מתכלות לשתייה קרה וספלים לשתייה חמה (הספלים חולקו לכל העובדים). הותקנו מדיחי FreshCup בכל היחידות. הותקנו בחדרי השירותים מייבשי ידיים חסכוניים בחשמל (כפיילוט) במקום נייר. מבוצעות הדרכות לעובדים במטרה להגביר את המועדות לחשיבות הנושא.

סיכום והמלצות

המשרד להגנת הסביבה החל לנקוט בצעדי התייעלות וחסכון עוד טרם יישום תכנית ההפחתה אך עמד ביעדי ההפחתה באופן חלקי בלבד. בנוסף התגלו קשיים באיסוף נתוני צריכה במשרד במיוחד בנוגע למים, ויש לבחון כיצד ניתן להתמודד עם בעיות המדידה בעתיד. מומלץ להקים מסד נתונים לאיסוף שוטף ומעקב רציף אחר נתוני הצריכה במשרד. יש להמשיך ולפעול ליישום תכנית ההפחתה ולהגברת מודעות העובדים לנושא. עד כה לא ניכר חיסכון תקציבי מפעולות החיסכון שבוצעו.

משרד הבינוי השיכון

למשרד השיכון דיור אחד במטה הראשי בירושלים ועוד שישה דיורים במחוזות. סה"כ שטח המשרד (בשנת 2010) 17,712 מ"ר (ללא יחידות הסמך-מנהלות שיקום שכונות + רשות הבדואים). בשנת 2010 צומצם שטח הדיור קטן ב-772 מ"ר. המשרד החל בפעולות להפחתת הצריכה טרם החלטת הממשלה. חברת הייעוץ המלווה את משרד השיכון בתהליך יישום ההחלטה היא חברת אורבניקס.

יעדי ההפחתה שנקבעו למשרד ושיעורי ההפחתה שהושגו:

המוצר בו נדרשת הפחתת צריכה	שיעור ההפחתה הנדרש	שיעור ההפחתה בפועל בשנת 2010	הערות
נייר (סה"כ צריכה)	16%	6%	
חשמל (צריכה ממוצעת למ"ר)	2%	11%	מרבית היחידות של המשרד נמצאות במבנים משותפים והצריכה מחושבת באופן יחסי
מים (סה"כ צריכה)	7%	16%	בהשוואה לשנת 2009; על פי נתוני חברת הייעוץ; מרבית היחידות של המשרד נמצאות במבנים משותפים והצריכה מחושבת באופן יחסי
פחיות (סה"כ צריכה)	11%	עליה בצריכה +38%	חושב בהשוואה לשנת 2009; הצריכה חושבה לבקבוקים ופחיות גם יחד
בקבוקים (סה"כ צריכה)	11%		
המוצר בו נדרש שילוב תחליף סביבתי	היעד הנדרש	שיעור שימוש בתחליף שהושג בשנת 2010	
נייר ממחזור (25% שימוש מכלל הנייר)	25%	22.5%	
כוסות חד פעמיות מתכלות (25% מכלל השימוש)	25%	0%	

הערות

- דוח מבקר המשרד הוגש ללא נתוני 2010, ולכן לצורך בחינת העמידה ביעדים נעשה שימוש גם בדוח נתוני חברת הייעוץ (דוח מסכם-נתוני 2010).
- הדוח מתייחס לנתוני המים והחשמל כפי שנמדדו ביחידות העיקריות של המשרד (מטה ראשי ומחוזות). לצורך חישוב צריכת החשמל והמים - שטחי המשרד אינם כוללים את נתוני רשות הבדואים ועוד 40 מנהלות לשיקום שכונות.
- קשה לדעת האם באמת חלה ירידה בצריכת החשמל והמים היות ומרבית יחידותיו העיקריות של משרד הבינוי והשיכון נמצאות בבניינים משותפים ולפיכך הצריכה מייצגת צריכה יחסית עפ"י שטח היחידה בבניין ולא צריכה ממשית (ייתכן וה"צריכה היחסית" שחושבה הושפעה מגורמים נוספים).
- נתוני הרכש כוללים גם את הצריכה של יחידות הסמך - מנהלות שיקום שכונות ורשות הבדואים. רשות הבדואים הצטרפה באמצע שנת 2009, וזו ככל הנראה הסיבה לעלייה הניכרת בצריכת בקבוקים ופחיות בין 2009 ל 2010.

יו"ר הצוות הירוק

משה סוברנר, סמנכ"ל בכיר למנהל ומשאבי אנוש

סטאטוס התקדמות

הסתיים מיפוי מצב קיים ואיסוף נתונים לשנים 2008 - 2009. הוכנה תכנית הפחתה ואושרה ע"י המשרד. נאספו נתוני הצריכה לשנת 2010. בוצעה הדרכה אחת.

פעולות שבוצעו ליישום החלטת הממשלה:

- **אנרגיה** - בוצע שיפוץ בקריה במזרח ירושלים (בניין המטה) במסגרתו הותקנו תאורה ומיזוג חסכוניים וחודשו מער' החשמל, ביחידה ברחובות הותקנו גלאי נפח לכיבוי מזגנים, במבנה אחד הוחלפה התאורה לדגם חסכוני, המחשבים הוחלפו לדגם בעל צריכת אנרגיה נמוכה יחסית, כמו גם מרבית הצגים.
- **נייר** - רכישת מדפסות דו צדדיות ומכונות משולבות והגדרת הדפסה דו צדדית כברירת מחדל בחלק מהמחוזות, הפחתת מספר מכונות הצילום במשרד הראשי וביצוע מעקב אחר הדפסות העובדים באמצעות מונה אישי.
- **הדרכה ומודעות** - נערכה הדרכה אחת בנושאי שינויים התנהגותיים לדרג הבכיר ועובדי אגף הרכש.
- **מים** - במשרד הראשי - חודשה מערכת המים במסגרת שיפוץ הקריה במזרח ירושלים. במשרד הראשי ובבאר שבע נעשה שימוש במערכת השקיה ממוחשבת. בחלק מהמחוזות הותקנו חסכמים. בתל אביב הותקנו מיכלי הדחה דו כמותיים.
- **מחזור** - מחזור טיונרים נערך בכל המחוזות.

סיכום והמלצות

מומלץ להמשיך ולפעול ליישום התכנית ההפחתה שאושרה במשרד ולהגביר את מודעות העובדים לנושא באמצעות הדרכות לכלל העובדים.

המשרד לאזרחים ותיקים

המשרד לאזרחים ותיקים הינו משרד קטן, הכולל 40 עובדים וממוקם בדיוור יחיד בירושלים. שטח הדיוור של המשרד 681 מ"ר.

המשרד לא אסף נתונים על השנים 2008 - 2009 כיוון שבמחצית השנייה של 2008 המשרד עבר למבנה חדש ורק במחצית השנייה של 2009 נערכה הפרדה מלאה ממשרד ראש הממשלה בנושא הרכש. ללא נתוני בסיס, לא ניתן לבחון את עמידת המשרד ביעדים.

חברת הייעוץ המלווה את משרד הגמלאים בתהליך יישום ההחלטה היא חברת BDO.

יעדי ההפחתה שנקבעו למשרד ושיעורי ההפחתה שהושגו

הערת	שיעור ההפחתה בפועל בשנת 2010	שיעור ההפחתה הנדרש	המוצר בו נדרשת הפחתת צריכה
ללא נתוני בסיס לא ניתן לבחון עמידה ביעדים	אין דיווח	16%	נייר (סה"כ צריכה)
	אין דיווח	2%	חשמל (צריכה ממוצעת למ"ר)
	אין דיווח	7%	מים (סה"כ צריכה)
	אין צריכה במשרד	11%	פחיות (סה"כ צריכה)
	אין דיווח	11%	בקבוקים (סה"כ צריכה)
	שיעור שימוש בתחליף שהושג בשנת 2010	היעד הנדרש	המוצר בו נדרש שילוב תחליף סביבתי
	29%	25%	נייר ממחזור (25% שימוש מכלל הנייר)
	0%	25%	כוסות חד פעמיות מתכלות (25% מכלל השימוש)

יו"ר הצוות הירוק

קרונה קליגר - ראש תחום תקציבים

סטאטוס התקדמות:

לא נאספו נתוני 2008 - 2009 בשל בעיות מדידה. נאספו נתוני 2010 בלבד. טרם הוכנה ואושרה תכנית הפחתה. טרם נערכו הדרכות לעובדים.

פעולות שבוצעו ליישום החלטת הממשלה:

- אנרגיה - כל עובד מתבקש לכבות מזגן, מחשב ותאורה בחדרו. אנשי הביטחון מכבים אורות בשעות הערב.
- נייר - הטמעת חשיבות שימוש ב־fax to mail.
- מחזור - נייר מועבר לגריסה ומחזור. איסוף בקבוקים למחזור.

סיכום והמלצות

המשרד החל לפעול ליישום החלטת הממשלה מאוחר יחסית למשרדים אחרים. לאור הנתונים החסרים לא ניתן לקבוע האם המשרד עומד ביעדי ההפחתה. מומלץ לקדם הכנה ויישום של תכנית הפחתה.

משרד התעשייה המסחר והתעסוקה

למשרד התמ"ת 25 דוירים, המשתרעים על שטח של כ־56,000 מ"ר. למשרד כ־1,540 עובדים. משרד התמ"ת פעל להטמעת הנושא הירוק מזה מספר שנים וכבר בשנת 2005 הוקמה ועדה ליעול וחסכון של מוצרי אנרגיה, חשמל ומים לצורך חסכון במשאבים. חברת היעוץ המלווה את משרד התעשייה המסחר והתעסוקה בתהליך יישום ההחלטה היא חברת BDO.

יעדי ההפחתה שנקבעו למשרד ושיעורי ההפחתה שהושגו

הערות	שיעור ההפחתה בפועל בשנת 2010	שיעור ההפחתה הנדרש	המוצר בו נדרשת הפחתת צריכה
הצריכה לעובד עלתה ב־16%+	עליה בצריכה +23%	16%	נייר (סה"כ צריכה)
חושב ללא חמישה דוירים עליהם אין נתונים לשנת 2010	עליה בצריכה +11%	2%	חשמל (צריכה ממוצעת למ"ר)
חושב ללא שני דוירים עליהם אין נתונים לשנת 2010; חלק מהנתונים מבוססים על אומדן	עליה בצריכה +17%	7%	מים (סה"כ צריכה)
	-	אין צריכה במשרד	פחיות (סה"כ צריכה)
	אין צריכה במשרד	11%	בקבוקים (סה"כ צריכה)
	שיעור שימוש בתחליף שהושג בשנת 2010	היעד הנדרש	המוצר בו נדרש שילוב תחליף סביבתי
	0%	25%	נייר ממחזור (25% שימוש מכלל הנייר)
	0%	25%	כוסות חד פעמיות מתכלות (25% מכלל השימוש)

הערות

- נתוני הטבלה כוללים את סך הדוירים לגביהם יש נתונים, ואת סך התלמידים במרכזי ההכשרה.
- בשנת 2010 גדל מספר העובדים במשרד מ־1,447 ל־1,540, גידול של 6.5%.

יו"ר הצוות הירוק

פריחה מימון, מנהלת אגף רכש נכסים ולוגיסטיקה;

סטאטוס התקדמות

הסתיים שלב מיפוי המצב הקיים ואיסוף נתוני 2008-2009. הוכנה תכנית ליעול והפחתת הצריכה. נאספו נתוני הצריכה לשנת 2010. המשרד נקט בצעדים שונים להפחתת הצריכה כנגזר מתכנית ההפחתה.

פעולות שבוצעו ליישום החלטת הממשלה:

- אנרגיה -** בבניין ג'נרי: כיבוי המזגנים בצורה יזומה אחת לשלוש שעות, צמצום התאורה בשטחים פתוחים, והתקנת חיישני תאורה באזורים הציבוריים. האורות כבים אוטומטית בשעה 17:00. בכל המבנים מותקנים חיפויים לחלונות. נקבעה טמפרטורה מרבית של 45 מעלות לדודי החשמל במטבחי המשרד. התקנת תוכנה לחסכון בחשמל במחשבי המשרד. מחשבים חסכוניים באנרגיה כתנאי סף לרכישת מחשב.

- **מים** - הותקנו מיכלי הדחה דו כמותיים. בחלק מהדיורים נרכשו חסכמים. שימוש בצמחיה חסכנית במים.
- **נייר** - צמצום מספר המדפסות והפקסים. רכישת מדפסות דו צדדיות והנחיה לעובדים להדפיס דו צדדי. התקנת תוכנה לקבלת פקס במחשב. סריקת חומרים למחשב. התחלת שימוש חוזר במעטפות.
- **מחזור** - הוצבו מתקני איסוף סוללות ופחי מחזור נייר בכל הדיורים ומתקני איסוף בקבוקים בחלק מהדיורים. מחזור ראשי דיו וטיונרים. שימוש במגבוני נייר ממוחזר. הצבת מתקן איסוף פסולת אלקטרונית.
- **הדרכה ומודעות** - הועברו הנחיות לעובדים בנושא חיסכון במים, חיסכון בנייר, נערכו כ־20 מפגשים, בהשתתפות של כ־400 עובדים להגברת מודעות לייעול בשימוש בחומרים ופסולת.

סיכום והמלצות

המשרד החל לפעול לייעול וחיסכון במשאבים טרם קבלת החלטת הממשלה, תוך מתן דגש להפחתת צריכת הנייר והחשמל. עם זאת, המשרד לא עמד במרבית היעדים שהוצבו במסגרת החלטת הממשלה. מומלץ להמשיך ולפעול ליישום של תכנית ההפחתה.

משרד החינוך

למשרד החינוך כ־3,025 עובדים ו־20 דוירים, המשתרעים על פני כ־73,488 מ"ר. המשרד נקט מספר פעולות להפחתת צריכת האנרגיה והחשמל במשרד טרם יישום החלטת הממשלה. חברת הייעוץ המלווה את משרד החינוך בתהליך יישום ההחלטה היא חברת BDO.

יעדי ההפחתה שנקבעו למשרד ושיעורי ההפחתה שהושגו

הערות	שיעור ההפחתה בפועל בשנת 2010	שיעור ההפחתה הנדרש	המוצר בו נדרשת הפחתת צריכה
עפ"י הצוות הירוק הנתונים שנמסרו בדוח המבקר אינם מדויקים, חלקם חושבו באופן כפול, ההערכות שנעשו לא משקפות צריכה	עליה בצריכה 17%+	16%	נייר (סה"כ צריכה)
ניתן לציין ירידה של 1% בצריכה לעובד	עליה בצריכה 5%+	2%	חשמל (צריכה ממוצעת למ"ר)
הנתונים חושבו ביחס לשנת 2009 בלבד. נתוני תחילת 2009 חסרים ועל כן חישוב שנת הבסיס מבוסס על אומדן	עלייה בצריכה 59%+	7%	מים (סה"כ צריכה)
בניגוד למידע הראשוני שנמסר למשרד להגנת הסביבה - יש רכש דרך המזנונים אך לא הועברו נתונים	לא דווח	אין צריכה במשרד	פחיות (סה"כ צריכה)
בניגוד למידע הראשוני שנמסר למשרד להגנת הסביבה - יש רכש דרך המזנונים אך לא הועברו נתונים	לא דווח	אין צריכה במשרד	בקבוקים (סה"כ צריכה)
	שיעור שימוש בתחליף שהושג בשנת 2010	היעד הנדרש	המוצר בו נדרש שילוב תחליף סביבתי
	0%	25%	נייר ממחזור (25% שימוש מכלל הנייר)
	0%	25%	כוסות חד פעמיות מתכלות (25% מכלל השימוש)

הערות

- לאחר כתיבת דוח המבקר, הצוות הירוק במשרד העביר הסתייגויות לנתונים. עמדת הצוות הירוק היא כי נתוני הצריכה בפועל אינם תואמים את הנתונים שנמסרו למבקר אשר על פיהם חושבה העמידה ביעדים.
- למשרד שלושה דוירים בקריות ממשלה. לצורך החישוב לא נכללו שטחי המשרד ועובדי המשרד בקריות ממשלה. סה"כ נלקחו בחשבון 61,898 מ"ר, אשר כללו 2,394 עובדים.
- העלייה בצריכת החשמל נובעת על פי הסברי הצוות הירוק מהסיבות הבאות: בשנת 2010 המשרד פתח שלושה מזנונים. במרב"ד קרית אונו נוספו מחשבים, תוגברו שעות האבטחה
- לא נקבעו למשרד יעדי ההפחתה לפחיות ולבקבוקים היות ודווח כי אין רכש מסוג זה בעוד שבעת הכנת הדוח הסתבר שיש רכש דרך המזנונים. אין למשרד כרגע הערכה של הכמויות. יעדי ההפחתה אם כן צריכים להיבדק לפי 11% (יעד ההפחתה המרבי בקטגוריות אלו)

יו"ר הצוות הירוק

מיכל כהן, סמנכ"לית בכירה

סטאטוס התקדמות

נערך מיפוי מצב קיים ונאספו נתוני 2008 - 2009. טרם הוכנה תכנית הפחתה. המשרד אסף את נתוני 2010, אך כאמור לעיל לאחר העברת דוח המבקר, הגיש הצוות הירוק במשרד השגות רבות על הנתונים.

פעולות שבוצעו ליישום החלטת הממשלה:

- **אנרגיה -** החלפת נורות שרופות לחסכוניות, פיילוט להתקנת תוכנת כיבוי וחסכון אנרגטי במחשבים, רכישת מחשבים חסכוניים, כיבוי אורות כללי בתום שעות העבודה, הפעלת מערכת מיזוג מבוקרת בבניין לב רם, החלפת דודי השמש לדודים חסכוניים בבניין לב רם. הדבקת מדבקות על מתגי חשמל בירושלים לכיבוי אורות.
- **מים -** שימוש במערכת השקיה ממוחשבת.
- **נייר -** רכישת מדפסות דו צדדיות. עידוד חסכון במעטפות, התכתבות במייל, ושימוש חוזר במעטפות.
- **מיחזור -** הצבת מתקנים לאיסוף נייר, שליחת טונרים למחזור רכש שקיות רב פעמיות לפחי המחזור.
- **מודעות עובדים -** הפצת חוזרים בנושא חיסכון באנרגיה, במים ובחומרים מסוכנים. נערכו 20 הדרכות לכ־470 עובדים.
- **צעדים נוספים -** הובאו מרצים לימי עיון של העובדים; נערך צמצום בהזמנות בקבוקים ופחיות ומעבר הדרגתי לקנקנים. נערכה בדיקת תעסוקה סביבתית. שימוש בצבעי קיר ידידותיים לסביבה. שימוש בגז מזגנים ידידותי לסביבה.

סיכום והמלצות

משרד החינוך נקט בצעדי התייעלות אך לא עמד במרבית היעדים הנדרשים במסגרת ההחלטה. טרם הוכנה תכנית הפחתה. מומלץ לקדם הכנתה של תכנית ויישומה. עקב קשיים רבים בתהליך איסוף הנתונים ואימותם, מומלץ לקיים מעקב שוטף אחר הנתונים ולמלא את הנתונים החסרים בדיורים השונים.

משרד לביטחון פנים

במשרד לביטחון פנים כ-306 עובדים. למשרד ארבעה דיוורים, ששטחם כ-4,900 מ"ר. חברת הייעוץ המלווה את המשרד לביטחון פנים בתהליך יישום ההחלטה היא חברת BDO.

יעדי ההפחתה שנקבעו למשרד ושיעורי ההפחתה שהושגו

שיעור ההפחתה בפועל בשנת 2010	שיעור ההפחתה הנדרש	המוצר בו נדרשת הפחתת צריכה
36%	10%	נייר (סה"כ צריכה)
27%	2%	חשמל (צריכה ממוצעת למ"ר)
23%	3%	מים (סה"כ צריכה)
-	אין צריכה במשרד	פחיות (סה"כ צריכה)
עליה בצריכה +17%	11%	בקבוקים (סה"כ צריכה)
שיעור שימוש בתחליף שהושג בשנת 2010	היעד הנדרש	המוצר בו נדרש שילוב תחליף סביבתי
22%	25%	נייר ממחזור (25% שימוש מכלל הנייר)
0%	25%	כוסות חד פעמיות מתכלות (25% מכלל השימוש)

הערות

דוח מבקר הפנים של המשרד הוגש ללא התייחסות לנתוני 2010. נתוני הצריכה והעמידה ביעדים נלקחו מתוך דוח חברת הייעוץ כפי שהוגש למבקר הפנים של המשרד.

יו"ר הצוות הירוק

יואל לוי - סמנכ"ל המשרד

סטאטוס התקדמות

הסתיים שלב מיפוי מצב קיים ונאספו נתוני הצריכה לשנים 2008 - 2009. הוכנה תכנית הפחתה למשרד. התכנית טרם אושרה. נאספו נתוני 2010.

פעולות שבוצעו ליישום החלטת הממשלה:

- **אנרגיה** - במסגרת שיפוץ שנערך בת"א ובירושלים ב־2011 חל מעבר לנורות חסכוניות T5.
- **נייר** - הותקנה תוכנת פקסים למחשב, מעבר להדפסה דו צדדית, שימוש ראשוני בנייר ממוחזר.
- **מים** - חסכמים ומכלי הדחה דו כמותיים מותקנים בדיוורים.
- **הדרכה ומודעות** - חוזרי סמנכ"ל ממשלה הירוקה הופצו לעובדים. הופצו לעובדים חומרי הסברה לחיסכון באנרגיה ונייר וכן נתלו שלטים במטבח ובשירותים לעידוד חיסכון במים. נערכו 5 הדרכות לכ־75 עובדים.

סיכום והמלצות

בדיקת נתוני הצריכה בשנת 2010 מעידים על עמידה במרבית היעדים. מומלץ לאשר את תכנית ההפחתה בהקדם ולפעול ליישומה על מנת להמשיך ולהשתפר.

משרד החוץ

למשרד החוץ דיור יחיד בקרית הלאום. שטח הדיור 24,000 מ"ר. במשרד כ-1,050 עובדים. הבניין בו ממוקם המשרד הינו חדש יחסית ונבנה עם תשתיות ירוקות בעיקר בתחומי האנרגיה והמים. טרם החלטת הממשלה, נערכו פעולות רבות לייעול וחיסכון אנרגטי. חברת הייעוץ המלווה את משרד החוץ בתהליך יישום ההחלטה היא חברת יעד ירוק.

יעדי ההפחתה שנקבעו למשרד ושיעורי ההפחתה שהושגו

המוצר בו נדרשת הפחתת צריכה	שיעור ההפחתה הנדרש	שיעור ההפחתה בפועל בשנת 2010	הערות
נייר (סה"כ צריכה)	16%	21.7%	
חשמל (צריכה ממוצעת למ"ר)	2%	עליה בצריכה +2.5%	
מים (סה"כ צריכה)	3%	6.8%	בין 2008 ל-2009 ירדה צריכת המים ב- 30%
פחיות (סה"כ צריכה)	5%	אין דיווח	
בקבוקים (סה"כ צריכה)	5%	אין דיווח	
המוצר בו נדרש שילוב תחליף סביבתי	היעד הנדרש	שיעור שימוש בתחליף שהושג בשנת 2010	הערות
נייר ממחזור (25% שימוש מכלל הנייר)	25%	0%	מתחילת שנת 2011 החל המשרד לרכוש 50% נייר ממחזור
כוסות חד פעמיות מתכלות (25% מכלל השימוש)	25%	0%	

הערות

המשרד ביצע בעבר את מרבית המלצות להתייעלות אנרגטית ולכן מתקשה לעמוד ביעד הנדרש.

יו"ר הצוות הירוק

מר יוסי רגב, סמנכ"ל למנהל

סטאטוס התקדמות

הסתיים שלב מיפוי ואיסוף הנתונים לשנים 2008 - 2009. הוכנה תכנית הפחתה, אך טרם אושרה. נאספו נתוני 2010.

פעולות שבוצעו ליישום החלטת הממשלה:

- **אנרגיה** - מערכת מיזוג סגורה - יעילה אנרגטית, כיבוי אוטומטי של המיזוג והתאורה בבניין, התקנת נורות חסכוניות בחשמל
- **מים** - התקנת חסכמים במקלחות ובברזים
- **נייר** - החלפת רוב המדפסות להדפסה דו צדדית, הדפסה דו צדדית כברירת מחדל
- **מיחזור** - גריסה ומחזור נייר

סיכום והמלצות

משרד החוץ ממוקם בבניין חדש יחסית בעל תשתיות ירוקות בעיקר בתחומי האנרגיה והמים. פעולות התייעלות רבות שבוצעו בעבר מקשות על המשרד לעמוד ביעדים שנקבעו במסגרת ההחלטה. עם זאת, ניתן לבצע פעולות נוספות על מנת לשפר את ביצועי המשרד - הן בתחום הרכש והן בתחום מודעות העובדים. מומלץ לאשר וליישם את תכנית ההפחתה ולקדם את ההדרכות לעובדי המשרד (עד היום לא בוצעו כלל הדרכות לעובדים).

המשרד לשירותי דת

למשרד לשירותי דת דיוור מרכזי בירושלים, שטחו 1600 מ"ר ודיוור נוסף אשר צפוי לעבור למיקום חדש במהלך שנת 2011 בשטח של כ-100 מ"ר. במשרד 84 עובדים.

למשרד אין תיעוד של נתוני צריכה לשנים 2008 - 2009 בנוגע למרבית הנושאים שנבחנו במסגרת החלטת הממשלה.

חברת הייעוץ המלווה את המשרד לשירותי דת בתהליך יישום ההחלטה היא חברת BDO.

יעדי ההפחתה שנקבעו למשרד ושיעורי ההפחתה שהושגו

הערות	שיעור ההפחתה בפועל בשנת 2010	שיעור ההפחתה הנדרש	המוצר בו נדרשת הפחתת צריכה
בשל היעדר נתונים לשנים 2008-2009, המשרד סיפק נתונים ל-2010 בלבד	אין דיווח	16%	נייר (סה"כ צריכה)
תשלום החשמל קבוע ביחס לשטח	עליה של 10%	2%	חשמל (צריכה ממוצעת למ"ר)
תשלום המים כלול בדמי הניהול של המבנה	אין דיווח	7%	מים (סה"כ צריכה)
בשל היעדר נתונים לשנים 2008-2009, המשרד סיפק נתונים ל-2010 בלבד	אין דיווח	11%	פחיות (סה"כ צריכה)
בשל היעדר נתונים לשנים 2008-2009, המשרד סיפק נתונים ל-2010 בלבד	אין דיווח	11%	בקבוקים (סה"כ צריכה)
	שיעור ההפחתה בפועל בשנת 2010	היעד הנדרש	המוצר בו נדרש שילוב תחליף סביבתי
	0%	25%	נייר ממחזור (25% שימוש מכלל הנייר)
	0%	25%	כוסות חד פעמיות מתכלות (25% מכלל השימוש)

יו"ר הצוות הירוק

אבי חליבה, סמנכ"ל בכיר למנהל ולמשאבי אנוש.

סטאטוס התקדמות

נאספו נתוני החשמל בלבד לשנים 2008 - 2009. נאספו נתוני הצריכה עבור שנת 2010. טרם הוכנה תכנית ההפחתה.

פעולות ליישום החלטת הממשלה:

- **אנרגיה** - החלפת מערכת המיזוג למערכת מרכזית, החלפת נורות לדגם חסכוני.
- **נייר** - צמצום במספר המדפסות, לשכת המנכ"ל והסמנכ"ל עברו לתוכנת פקסים ממוחשבת, הדפסת דו צדדית נקבעה כברירת מחדל.
- **מחזור** - איסוף פסולת אלקטרונית, רכישת טונרים מחודשים, איסוף סוללות.
- **מודעות עובדים** - התקיימו שתי הדרכות לכ-60 עובדים.

סיכום והמלצות

בשל המחסור בנתוני הבסיס לא ניתן לבחון את עמידת המשרד לשירותי הדת ביעדי ההפחתה שנקבעו עבורו. מומלץ לאסוף ולקבוע אחר נתוני הצריכה באופן שוטף, לסיים את הכנת תכנית ההפחתה וליישמה.

משרד התחבורה

למשרד התחבורה כ־60 מבנים ברחבי הארץ, 14 מתוכם נכסי מדינה והשאר בשכירות, המשתרעים על שטח של 36,417 מ"ר. למשרד כ־1,000 עובדים. חברת הייעוץ המלווה את משרד התחבורה בתהליך יישום ההחלטה היא חברת יעד ירוק.

משרד התחבורה לא הגיש דוח שנתי כנדרש. במקום דווח על הפעילות שנערכה ב־2010 ועל נתוני הצריכה של המשרד הועברה למשרד להגנת הסביבה תכנית ההפחתה שהוכנה ואושרה במשרד התחבורה. לפיכך הדיווח על אופן עמידת המשרד ביעדי ההפחתה שנקבעו עבורו נגזר מנתוני חברת הייעוץ (שאושרו ע"י המשרד).

יעדי ההפחתה שנקבעו למשרד ושיעורי ההפחתה שהושגו

הערות	שיעור ההפחתה בפועל בשנת 2010	שיעור ההפחתה הנדרש	המוצר בו נדרשת הפחתת צריכה
	עליה בצריכה +9.7%	10%	נייר (סה"כ צריכה)
בהשוואה לנתוני 2009; הנתונים חושבו עבור 34 דיוורים כ־89% מכלל שטח המשרד	עליה בצריכה +1.5%	2%	חשמל (צריכה ממוצעת למ"ר)
	אין דיווח	7%	מים (סה"כ צריכה)
	-	אין צריכה במשרד	פחיות (סה"כ צריכה)
	96.5%	5%	בקבוקים (סה"כ צריכה)
הערות	שיעור שימוש בתחליף שהושג בשנת 2010	היעד הנדרש	המוצר בו נדרש שילוב תחליף סביבתי
	15%	25%	נייר ממחזור (25% שימוש מכלל הנייר)
	87%	25%	כוסות חד פעמיות מתכלות (25% מכלל השימוש)

הערות

לא הועברו נתוני צריכת החשמל עבור שנת 2008 אלא עבור שנת 2009 בלבד.

יו"ר הצוות הירוק

דב לווינשטיין - מנהל אגף לוגיסטיקה

סטאטוס ביצוע

הסתיים שלב מיפוי מצב קיים ואיסוף נתונים לשנים 2008 - 2009. הוכנה תכנית הפחתה. התכנית אושרה. בוצעה הדרכה אחת להנהלת המשרד.

פעולות שבוצעו ליישום החלטת הממשלה:

- **אנרגיה** - כיבוי מערכת המיזוג בשעות קבועות במהלך יום העבודה, התקנת חיישני נוכחות בחלק מהחדרים, המבצעים כיבוי אוטומטי של המיזוג והתאורה, החלפה הדרגתית על ידי המשרד לנורות חסכוניות.
- **מים** - התקנת מיכלי הדחה דורכמותיים בחלק מאתרי המשרד.
- **נייר** - תפעול הדפסות באמצעות קודים אישיים.
- **מחזור** - איסוף נייר ובקבוקי שתיה.

סיכום והמלצות

מומלץ להמשיך ולקדם את יישום החלטת הממשלה וליישם את תכנית ההפחתה במטרה לשפר את עמידתו של המשרד ביעדי ההפחתה. מומלץ להגביר את מודעות העובדים.

משרד התקשורת

למשרד התקשורת שלושה דיורים, המשתרעים על שטח של 5,400 מ"ר. למשרד כ־161 עובדים. שניים מדיורי משרד התקשורת נמצאים בבניין משותף, אשר אינו מנוהל על ידי המשרד.

הדוח השנתי של משרד התקשורת שהוגש למשרד להגנת הסביבה לא כלל נתונים על 2010. לפיכך הדיווח על אופן עמידת המשרד ביעדי ההפחתה שנקבעו עבורו נגזר מנתוני חברת הייעוץ (שאושרו ע"י המשרד). חברת הייעוץ המלווה את משרד התקשורת בתהליך יישום ההחלטה היא חברת אורבניקס.

יעדי ההפחתה שנקבעו למשרד ושיעורי ההפחתה שהושגו

הערות	שיעור ההפחתה בשנת 2010	שיעור ההפחתה הנדרש	המוצר בו נדרשת הפחתת צריכה
נתוני צריכת הנייר לנפש מעידים על ירידה בצריכה של כ־11.5%	2%	16%	נייר (סה"כ צריכה)
בהשוואה ל־2009 בלבד (בשל הוספת מזגנים שבוצעה ב־2009)	עליה בצריכה +1.47%	2%	חשמל (צריכה ממוצעת למ"ר)
בהשוואה לשנת 2009; הנתונים הקיימים הם על דיור אחד ומהווים אומדן בלבד (מייצגים צריכה עפ"י שטח יחסי של היחידה בבניין ולא צריכה ממשית)	3.3%	7%	מים (סה"כ צריכה)
	24%	11%	פחיות (סה"כ צריכה)
	74%	11%	בקבוקים (סה"כ צריכה)
	שיעור שימוש בתחליף שהושג בשנת 2010	היעד הנדרש	המוצר בו נדרש שילוב תחליף סביבתי
	10%	25%	נייר ממחזור (25% שימוש מכלל הנייר)
	0%	25%	כוסות חד פעמיות מתכלות (25% מכלל השימוש)

יו"ר הצוות הירוק

חיים מזר - סגן מנהל אגף

סטאטוס התקדמות

הסתיים שלב המיפוי ואיסוף נתונים לשנים 2008 - 2009. הוכנה תכנית הפחתה ואושרה במשרד. נאספו נתוני 2010. נערכו 2 הדרכות לעובדים לכ־54 עובדים.

פעולות שבוצעו ליישום החלטת הממשלה:

- **מיחזור** - במשרדים בירושלים הוצבו מתקני מחזור לנייר, בקבוקים ואיסוף סוללות. פסולת אלקטרונית מטופלת בנפרד.
- **נייר** - 10% מכלל הנייר הוא נייר ממוחזר, ברירת המחדל במדפסות המשרד היא הדפסה דו צדדית. יצירת ממשק אינטרנטי בין פניות הציבור לשני אגפים במשרד המטפלים בפניות הציבור, פעולה שתורחב במידה ותצלח.
- **בקבוקי שתייה ופחיות** - הגבלת השימוש בפרמטרים אלה ומעבר לשימוש בקנקני מים בלבד.
- **מים** - התקנת חסכמים
- **מודעות עובדים** - יום עיון לעובדים בנושא נהיגה ירוקה וחסכונית בהדרכת חברה חיצונית מקצועית.

סיכום והמלצות

משרד התקשורת החל לפעול ליישום תוכנית ההפחתה. עד עתה עמד המשרד בשני יעדים באופן מלא (פחיות ובקבוקים) ובשלושה באופן חלקי (מים, נייר, נייר ממוחזר). על המשרד להמשיך ולפעול ליישום תכנית ההפחתה על מנת לעמוד ביעדי ההפחתה במלואם.

משרד הבריאות

משרד הבריאות לא שלח דוח שנתי על עמידת המשרד ביעדי ההפחתה אלא מכתב הבהרות על הפעילות במשרד ליישום ההחלטה.

המשרד מציין כי המשרד פועל ליישום ההחלטה גם בבתי חולים (בבעלות המשרד 24 בתי חולים). לשם כך הוקם צוות ירוק מורחב בשותפות של נציגי המשרד הראשי ונציגי בתי החולים הממשלתיים.

במשרד הראשי בוצע מיפוי מצב קיים ונאספו נתוני צריכה לשנים 2008 - 2009.

משרד הבריאות צפוי לעבור למשרדים חדשים תוך פחות משנתיים, כך שעיקר הדגש לקראת שינוי הצריכה יושם על שינוי התנהגותי (עם זאת עד היום לא נקבעו הדרכות עבור עובדי המשרד).

חברת הייעוץ שמלווה את משרד הבריאות ביישום ההחלטה היא חברת יעד ירוק.

המשרדים הבאים לא הגישו דוחות שנתיים למשרד להגנת הסביבה:

משרד ראש הממשלה

משרד הקליטה

משרד הביטחון

משרד החקלאות

משרד התיירות

המשרד לפיתוח הנגב והגליל

המשרד לשיתוף פעולה אזורי

מאז התקבלה החלטת הממשלה בנושא "ממשלה ירוקה" בדצמבר 2009, נרתמו מרבית משרדי הממשלה לקידום הנושא, ובעזרת חברות הייעוץ המלוות אותם החלו בפעולות התייעלות וחסכון במשאבים. בשנת 2010, השנה הראשונה ליישום ההחלטה, לא עמדו המשרדים בכלל היעדים שנקבעו עבורם (למעשה, אף משרד לא עמד בכל שבעת היעדים שנקבעו עבורו), אולם מרביתם כבר השיגו חלק מהיעדים.

חלק זה של הדוח יתייחס הן לתוצאות השגת יעדי ההפחתה על ידי המשרדים והן לאופן ניהול תהליך יישום ההחלטה במשרדי הממשלה - הקשיים והחסמים.

להלן טבלה המסכמת את אופן עמידת משרדי הממשלה ביעדי ההפחתה.

סטאטוס עמידה ביעדי ההפחתה במשרדי הממשלה

קוסות דח פעמיות מתכלות	נייר מומוזר	בקבוקים (מס'ר"כ צריכה)	פחיות (מס'ר"כ צריכה)	מים (מס'ר"כ צריכה)	חשמל (צריכה ממוצעת למ"ר)	נייר (מס'ר"כ צריכה)	יעדי הפחתה שם המשרד	
							אוצר	אזרחים ותיקים
X	X	✓	✓	✓	✓	✓		
X	✓	-	-	-	-	-		
-	-	-	-	-	-	-		
X	חלקי	X	✓	✓	✓	✓		
X	חלקי	X	X	✓	✓	חלקי		
-	-	-	-	-	-	-		
-	✓	✓	✓	-	X	X		
X	X	-	-	✓	X	✓		
X	X	-	-	-	-	-		
X	X	-	-	-	X	X		
✓	חלקי	✓	✓	-	X	X		
-	-	-	-	-	-	-		
X	X	-	-	-	-	-		
X	X	-	-	-	X	-		
X	✓	X	✓	-	X	חלקי		
X	X	✓	✓	✓	X	X		
X	X	X	✓	-	X	חלקי		
X	X	✓	✓	✓	✓	X		

מקרא: - לא הועבר דיווח ✓ המשרד עמד ביעד X המשרד לא עמד ביעד

בחינת טבלת העמידה ביעדים לעיל וטבלת סטאטוס יישום ההחלטה (המופיעה בחלק ב', בעמ' 19) מעידה כי:

המשרדים שעמדו בשלושה יעדים ומעלה - משרד האוצר, משרד התחבורה, משרד המשפטים, המשרד להגנת הסביבה, המשרד לביטחון פנים.

המשרדים שלא הגישו דיווח על נתוני הצריכה כנדרש, אך התקדמו בתהליך המקצועי - משרד הבריאות, משרד הרווחה, משרד הקליטה, משרד ראש הממשלה.

המשרדים שלא התקדמו בתהליך כנדרש ולא דיווחו על נתוני הצריכה - משרד הביטחון, משרד החקלאות, משרד התיירות, המשרד לפיתוח הנגב והגליל והמשרד לשיתוף פעולה אזורי.

בחינת העמידה ביעדים לפי מוצרי הצריכה

● **צריכת נייר** - 13 משרדים דיווחו על כמות הנייר הנצרכת, מתוכם 4 משרדים עמדו ביעד הנדרש, 4 משרדים נוספים עמדו באופן חלקי ביעד וחמישה לא הצליחו להפחית את הצריכה.

● **צריכת חשמל** - 14 משרדים דיווחו על צריכת החשמל, מתוכם רק 4 משרדים עמדו ביעד ו-10 לא הצליחו להפחית את הצריכה. חשוב לציין כי משרדי הממשלה התבקשו להפחית 2 אחוז בלבד בצריכת החשמל.

ההסבר לקושי לעמידה ביעד קשור בקשיי מדידה, חוסר מוטיבציה להפחית צריכה כאשר ההשקעה בהתייעלות אינה מתורגמת בהכרח לחיסכון תקציבי ובקצב התקדמות התהליך (פרק הזמן הלוך להכנת תכנית ההפחתה וליישומה בשטח ולקבלת תוצאות). במקרים רבים התשלום עבור צריכת החשמל והמים מתחלק בין מספר משרדים/דיירים על פי שטחם היחסי בבניינים או שהתשלום נכלל כחלק מדמי ניהול קבועים לחברות המנהלות את הדיירים. המונים המשותפים, יחד עם אי יכולתם של המשרדים להשיג חיסכון תקציבי מפעולות התייעלות שיבצעו, מקשים מאוד על איסוף נתוני הצריכה בפועל וממעיטים את המוטיבציה של המשרדים להשקיע לצורך התייעלות. חשוב לציין כי קיימים מקרים בהם לחברות הניהול של המבנים תמריץ שלילי לעודד התייעלות שכן התשלום עבור שירותיהן מתבטא בין היתר באחוז מהתשלומים עבור הצריכה. בעקבות תובנות שעלו מהפעילות במסגרת הפרויקט, החל המשרד להגנת הסביבה לפעול מול קריות הממשלה ומנהל הדיור על מנת להניע תהליך רחב של התייעלות במבנים הממשלתיים ולשפר חוזי התקשרות ושכירות עתידיים.

כאמור לעיל, גם במבנים בהם משתלם למשרדים להשקיע ולהתייעל בצריכת החשמל לא בהכרח ניתן לראות את השינוי כבר ב־2010, שכן פעולות מסוג זה מצריכות תקציב וביצוע פעולות תשתית, שסביר שיצאו לפועל רק בתהליך יישום תכניות ההפחתה המצויות ברובן בתהליכי אישור (עד היום הוכנו 14 תכניות אולם רק 6 אושרו על ידי המשרדים).

● **צריכת מים** - 10 משרדים בלבד דיווחו על נתוני צריכת המים. עובדה זו לכשעצמה מעידה על קשיי מדידה רבים בתחום המים, כאשר בדיורים רבים התשלום על המים נכלל בדמי הניהול ו/או נעשה שימוש במונה מים משותף ליותר ממשרד אחד. מתוך המשרדים שדיווחו 7 עמדו ביעד, משרד אחד עמד באופן חלקי ו-2 משרדים לא הצליחו להפחית את הצריכה.

כפי שצוין בתחום צריכת החשמל, המשרד להגנת הסביבה כבר החל לפעול מול קריות הממשלה ומנהל הדיור על מנת להניע תהליך רחב של התייעלות במבנים הממשלתיים ולשפר חוזי התקשרות ושכירות עתידיים.

● **צריכת פחיות** - 10 משרדים דיווחו על צריכת פחיות. 9 משרדים הצליחו להפחית את הצריכה ולעמוד ביעד (בחלקם נפסקה כלל הצריכה של פחיות) ומשרד אחד לא הצליח להפחית את הצריכה.

● **צריכת בקבוקים** - 10 משרדים דיווחו על צריכת בקבוקים. 7 משרדים השיגו הפחתה (6 עמדו ביעד ואחד באופן חלקי) ו-3 משרדים לא הצליחו להפחית צריכה.

צריכה של פחיות ובקבוקי שתיה במשרדים רבים פחתה לאור הגברת המודעות לנושא וניתן לראות ביותר ויותר מקומות שימוש בקנקני מים כתחליף סביבתי, כלכלי ובריאותי חזרי ישיבות.

- **שימוש בנייר ממוחזר** - 16 משרדים דיווחו על כמות הנייר הממוחזר במשרדם. 3 משרדים הצליחו לעמוד ביעד של 25% נייר ממוחזר, 4 משרדים נוספים התחילו להשתמש בנייר ממוחזר ועמדו ביעד באופן חלקי. 9 משרדים לא רכשו כלל נייר ממוחזר. מרכז החשכ"ל לנייר ממוחזר המפורסם כעת צפוי לשפר באופן משמעותי את עמידת המשרדים ביעד ולהגדיל את הצריכה הממשלתית של נייר ממוחזר.

- **שימוש בכוסות חד פעמיות מחומרים מתכלים** - 15 משרדים דיווחו על כמות הכוסות המתכלות במשרדם. רק 2 משרדים הצליחו לעמוד ביעד זה. פרסום מרכז חשכ"ל לכלים חד פעמיים מתכלים (כפי שמתוכנן לביצוע על מנהל הרכש) תאפשר שיפור משמעותי של השגת היעד בקרב משרדי הממשלה.

באופן כללי, ניתוח אופן הדיווח של המשרדים על תחומי הצריכה השונים מעיד בראש ובראשונה על הקושי של המשרדים באיסוף הנתונים. במהלך העבודה בשנה האחרונה ניכר כי נתוני צריכה רבים אינם ידועים למשרדי הממשלה. יתרה מזאת, במקרים רבים עד היום לא נערך מעקב מסודר אחר נתוני צריכת חשמל, מים, נייר, פחיות ובקבוקי שתייה, דלק ותשלומים עבור חניות. מעצם תחילתן של פעולות המעקב הרציף אחר נתוני הצריכה יש בהחלטת הממשלה ויישומה ברכה, שכן לא ניתן לנהל בצורה מיטבית מה שלא מודדים. להתייעלות בצריכת המשאבים יש חשיבות בנוגע לאופן השימוש בכספי הציבור מעבר לתועלות הסביבתיות הכרוכות בהפחתת הצריכה.

גורם משמעותי נוסף שהשפיע על עצם העמידה (או אי העמידה) ביעדי ההפחתה הוא גורם הזמן. שלב מיפוי המצב הקיים ואיסוף נתוני הצריכה ארך במרבית המשרדים יותר מהנדרש (בשל קשיים שפורטו לעיל). כתוצאה מכך התעכב תהליך הכנת תכניות ההפחתה וכך גם היישום בפועל. כיוון שהתהליך מתקדם ולרוב תוך שיתוף פעולה ונכונות של המשרדים להוציא לפועל את ההמלצות של חברות הייעוץ, אנו צופים שבדיווח על שנת 2011 ניתן יהיה לראות בשטח תוצאות הפחתה משמעותיות יותר. השגת התייעלות בצריכת המשאבים במשרדים תלויה במידה רבה גם בשינוי התנהגות של העובדים. מתוך הבנת חשיבות מעורבותם ושיתוף הפעולה של העובדים, הוקצו למשרדים ימי הדרכה על הפרויקט, חשיבותו ופעולות בהן ניתן לנקוט על מנת להפחית את הצריכה בעבודה. בחלק מהמשרדים כבר נערכו הדרכות לכמות משמעותית של עובדים (לדוגמה במשרדים: הגנת הסביבה, חינוך, משפטים, רווחה, תמ"ת, מדע וטכנולוגיה תרבות וספורט), אולם במשרדים רבים טרם התקדם שלב ההטמעה של יישום ההחלטה שכולל גם את הפעילות מול העובדים. סביר להניח שהמודעות לפרויקט תגדל ככל שיותר עובדים ישתתפו בהדרכות וכן בעקבות הפצת ערכות ההסברה למשרדים שתחל בחודש הקרוב.

חשוב לציין כי לצד הקשיים והעיכוב ביישום ההחלטה ניתן כבר להתחיל ולראות בשטח את היתרונות ביישומה:

- שיפור תהליכי מדידה, מעקב ובקרה אחר נתוני הצריכה במשרדי הממשלה והתייעלות כספית הנובעת מכך.
 - העלאת המודעות להתייעלות ולתועלות הסביבתיות הכרוכות בה בקרב עובדי מדינה.
 - קידום תהליכי רכש ירוק במגזר הממשלתי ומתן דוגמה אישית למגזר הפרטי.
 - רכש רכבים ממשלתי המתייחס לזיהום האוויר ומהווה איתות לשוק הרכב בישראל.
 - בחינת הבניה, החוזים וההתקשרויות של מנהל הדיור לצורך זיהוי אמצעים לשיפור הביצועים הסביבתיים. התחלת פעילות ושיתוף פעולה עם קריות הממשלה.
- המשרד להגנת הסביבה רואה חשיבות רבה ביישום ההחלטה ובהצלחתם של המשרדים לעמוד ביעדי

ההפחתה שנקבעו עבורם. המשרד ימשיך לפעול במהלך שנת 2011 לקידום היישום תוך ליווי מקצועי של המשרדים ופעילות רוחבית על מנת להקל על היישום ולהסיר חסמים המקשים על המשרדים בביצוע ההחלטה.

נושאים נוספים שיבחנו בהמשך תהליך היישום:

- הצורך בעדכון מדדי ההתייעלות למשרדים - הן באופן רוחבי בהתאם לתובנות שעלו מניתוח הנתונים במהלך שנת 2010 והן למשרדים ספציפיים בהתאם לאופן התקדמותם ביישום הפרויקט.
- הגברת מעורבות חשבי המשרדים והתקציבאים, להם חלק חשוב בתהליך קבלת ההחלטות הקשורות לתקצוב פעולות ההתייעלות ולהחלטות הרכש במשרדים.
- קידום פתיחת סעיף תקציבי ייעודי במשרדים לשימוש בכספי החיסכון הנובע מההתייעלות.
- שיפור תהליך איסוף הנתונים, המעקב והבקרה אחר נתוני הצריכה במשרדים - בחינת הצורך והאפשרות של הכנסת מערכת לייעול התהליך.
- הרחבת החלטת הממשלה לגופי סמך ממשלתיים וכן לשלטון המקומי. כבר במהלך שנת היישום הראשונה פנו אל המשרד להגנת הסביבה גורמים שביקשו ללמוד מתהליך היישום ולקבל סיוע מקצועי בקידום תהליכי התייעלות במוסדותיהם.
- ניתוח נתוני צריכת הדלק והתשלום עבור חניות של משרדי הממשלה ובחינת אפשרויות להתייעלות ממשלתית בתחום זה.

נוסח החלטת הממשלה "ממשלה ירוקה" - ייעול התפעול של משרדי הממשלה

החלטה מס' 1057 של הממשלה מיום 13/12/2009
ראש הממשלה ה־32 בנימין נתניהו

- א. בנושאי התייעלות אנרגטית וחשמל, מקום שהחלטה להלן עומדת בניגוד להחלטת הממשלה מס. 4095 (חכ/150) מיום 18.9.2008, ואין הסכמה בין שר התשתיות הלאומיות לבין השר להגנת הסביבה - יובא הדבר להכרעת הממשלה.
- ב. לצורך ייעול עבודת הממשלה בהיבטיה הסביבתיים, והפחתת ההשפעות החיצוניות השליליות הנובעות מפעילותם של משרדי הממשלה, יבוצעו הפעולות המפורטות להלן:

שיפור מדדי הביצוע הסביבתיים של המשרדים:

א. הפחתה בצריכת משאבים - משרדי הממשלה יחויבו בהפחתת רמת הצריכה הכוללת שלהם בתחומי המים, החשמל והנייר החל מחודש יוני שנת 2010, בשיעור שנתי לפי המפתח המפורט להלן:

הנדרש	ההפחתה	שיעור	המוצר בו נדרשת הפחתת הצריכה
צריכה גבוהה (לפחות 10% יותר מהמוצק)	צריכה ממוצעת (עד 10% מעל או מתחת למוצק)	צריכה נמוכה (לפחות 10% מתחת למוצק)	נייר (סה"כ צריכה)
16%	13%	10%	נייר (סה"כ צריכה)
2%	2%	2%	חשמל (צריכה ממוצעת למ"ר)*
7%	5%	3%	מים (סה"כ צריכה)
11%	8%	5%	פחיות (סה"כ צריכה)
11%	8%	5%	בקבוקים (סה"כ צריכה)

* שיעורי החיסכון הנדרשים בצריכת החשמל - בהתאם להחלטת הממשלה מס' 4095 (חכ/150) מיום 18.09.2008

היעד הנדרש	המוצר בו נדרש שילוב תחליף סביבתי
25%	נייר ממוחזר (שיעור השימוש בנייר ממוחזר מתוך כלל צריכת הנייר במשרד)
25%	כוסות חד"פ עשויות מחומרים מתכלים (שיעור השימוש מתוך כלל צריכת הכוסות החד פעמיות במשרד)

כלי רכב מעוטי זיהום

1. במכרזי מנהל הרכש לרכישת כלי רכב ממשלתיים תיקבע דרגת זיהום מקסימאלית לכל קבוצה בתיאום עם המשרד להגנת הסביבה.
 2. במכרזי מנהל הרכש יינתן ניקוד נוסף לכלי רכב בעלי צריכת דלק נמוכה.
 3. בהזרקות של מנהל הרכב יכללו תכנים לנהיגה חסכונית בדלק.
- ביצועי המשרדים בשנים 2008-2009 ישמשו לקביעת נתוני הבסיס שהמשרד נדרש לחסוך ביחס אליהם, וכן ישמשו לקביעת רמת הצריכה היחסית של המשרד לעומת הממוצע של כלל משרדי הממשלה. ביצועי המשרד יימדדו באופן כולל, ללא התייחסות פרטנית לכל דיור שמשמש את המשרד.
- בסוף כל שנה אזרחית, החל מתום שנת 2011, יבחן המשרד להגנת הסביבה את הצורך בעדכון היעדים ושיעורי ההפחתה, ויעדכנם במידת הצורך. עדכון זה יתבצע על-ידי הודעה שתופץ למשרדי הממשלה מאת המשרד להגנת הסביבה.
- ב. **יישום פעולות לשם השגת התייעלות** - לצורך הפחתת רמת הצריכה כאמור, נדרשים משרדי הממשלה לבצע פעולות התייעלות על-בסיס רשימת הצעדים המפורטים בנספח 1 המצורף להחלטה זו (דפים 26-34).

ניהול המהלך

- א. **שימוש בתקציב הנוסח** - מלוא ההוצאה התקציבית הנחסכת כתוצאה מההתייעלות הנדרשת במסגרת החלטה זו תישאר בידי המשרדים.
- ב. **מינוי צוות משרדי "ירוק"** - כל משרד ממשלתי יקים צוות עבודה בראשות הסמנכ"ל למינהל, שיכלול גם את נציג המשרד בוועדת המנכ"לים לפיתוח בר קיימא. צוות העבודה יהיה אחראי ליישום החלטה זו בכל משרד ממשלתי הממשלה.
- ג. **ריכוז תהליך היישום של החלטה זו** - המשרד להגנת הסביבה ילווה את ביצוע ההחלטה במשרדי הממשלה השונים, ובתוך כך יספק הדרכות וסיוע מקצועי למשרדים בקידום נושא "ירוק" המשרד, וכן ליווי בשלב הכנת הדו"חות.
- ד. **הפעלת חברות ייעוץ למתן ליווי מקצועי קרוב למשרדי הממשלה** - יצירת מאגר של 3 חברות ייעוץ שילוו מקצועית באופן פרטני את משרדי הממשלה השונים בתהליך "ירוק" המשרד.

דיווח ובקרה

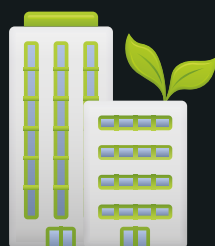
- א. **העברת דיווח שנתי למשרד להגנת הסביבה**: משרדי הממשלה, באמצעות סמנכ"ל למנהל של כל אחד מאותם משרדים, ידווחו מדי שנה, ולא יאוחר מיום 30 ביוני בכל שנה אזרחית, על האמצעים שנקטו על ידם לשם יישום החלטה זו (הדיווח יתייחס לתקופה שבין החודשים ינואר עד יוני). דיווח כאמור יועבר לידי מרכז צוות המנכ"לים לפיתוח בר קיימא במשרד להגנת הסביבה.
- ב. **העברת דו"ח ביקורת שנתי למשרד להגנת הסביבה** - מבקר הפנים בכל משרד ממשלתי הממשלה

יהא אחראי לעריכת ביקורת בנוגע ליישום החלטת ממשלה זו, לרבות - אמצעים שנקטו, נתוני צריכה של משאבים המוזכרים בסעיף 1(א) להחלטה זו שיעורי הפחתה שהושגו ועוד כמפורט בספח 2 המצורף (דפים 37:35). נושא ביקורת זה יכנס אל תוכנית העבודה השנתית כאמור בסעיף 7 לחוק הביקורת הפנימית, התשנ"ב 1992 - מבקרי הפנים של המשרדים המפורטים להלן יעבירו את דוחות הביקורת אל מנכ"ל המשרדים, ומנכ"ל כל משרד יעביר את הדו"ח למנכ"ל המשרד להגנת הסביבה עד לסוף חודש פברואר בכל שנה אזרחית.

ג. **דיווח שנתי לממשלה** - השר להגנת הסביבה יגיש לממשלה דו"ח המפרט את אופן יישום החלטה זו ואת עמידת משרדי הממשלה ביעדים הקבועים בהחלטה זו. דו"ח כאמור יוגש לממשלה עד לסוף חודש מאי בכל שנה אזרחית החל משנת 2011, וכן יפורסם לציבור.

השר להגנת הסביבה יפנה אל יו"ר הכנסת ומבקר המדינה על מנת לאמץ אמצעים ל"ירוק" ארגונים.

המשרד להגנת הסביבה

www.sviva.gov.il

מודפס על נייר ממוחזר